

**T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKİYE’DE 2003-2013 YILLARI ARASINDA UYGULANAN
YABANCI DİL EĞİTİMİ POLİTİKALARININ ANALİZİ**

**Hazırlayan
Esra SEYRATLI**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ
Tez Eş Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN**

**T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKİYE’DE 2003-2013 YILLARI ARASINDA UYGULANAN
YABANCI DİL EĞİTİMİ POLİTİKALARININ ANALİZİ**

**Hazırlayan
Esra SEYRATLI**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ
Tez Eş Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN**

ONAYLAMA SAYFASI

Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Ana Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi
Tez Konusu : Türkiye’de 2003-2013 Yılları Arasında Uygulanan Yabancı
Dil Eğitimi Politikalarının Analizi
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ
Eş Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN
Tez Tarihi : Haziran 2014

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN
Ana Bilim Dalı Başkanı

Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı 512812015 numaralı öğrencisi Esra SEYRATLI tarafından hazırlanan bu tezin yüksek lisans tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ
Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN
Eş Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Doç. Dr.
Doç. Dr.
Yrd. Doç. Dr.

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet KARAKUYU
Müdür

ÖN SÖZ

Günümüz dünyasında bireyler ve toplumlar her anlamda kendilerini geliştirecekleri birikimlere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaçlar bireylerin ve toplumların var olan ya da oluşmakta olan hedeflerine ulaşmalarına, ulaştıkları hedefler doğrultusunda daha iyi bir yaşam koşulu sağlayabilecek yeni hedeflere yürümelerine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda ihtiyaç olarak görülen en büyük eksikliklerden birisinin de yabancı dil eğitimi olduğu bilinmektedir. Yabancı dil bilmenin insanın ufkunu genişlettiğini, günümüz dünyasının en büyük ihtiyaçlarından biri olarak hayatımızda yer aldığını bilmekteyiz. Yabancı dil eğitimi tamamlamak adına ülkemizde ve dünya da birçok fırsat sunulmaktadır. Bu fırsatlar gerek devlet bünyesinde gerekse özel olarak da sağlanmaktadır. Devlet olarak sağlanan en büyük destek ise okullarda yabancı dil eğitime yer verilmesidir. Dünyamızın gelişmesiyle birlikte ülkemizde de yabancı dil öğretimi bir hayli hız kazanmıştır. Okullarımızda okul öncesinden yükseköğretim kurumlarına kadar devlet bünyesinde yer alan her türlü kurumda yabancı dil öğretimi adına ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Bu araştırma ülkemizde var olan yabancı dil eğitim politikalarının 2003-2013 yılları arasında nasıl bir değişikliğe uğradığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, gerçekleştirilen yabancı dil eğitim politikaları incelenecektir. Araştırmanın ilerleyen yıllarda yabancı dil eğitimi için uzmanlara ve gerçekleştirilen politikaların daha faydalı olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde: giriş, araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıtlıları, sınırlılıkları ve tanımları; ikinci bölümde yabancı dil öğretimi ile ilgili olarak kullanılan kuramsal çerçeve kapsamında ülkemizde var olan yabancı dil uygulamaları; üçüncü bölümde alanda yabancı dil öğretimi ile ilgili yapılmış olan araştırmalar, dördüncü bölümde araştırmanın yönteminin açıklanması; beşinci bölümde araştırma kapsamında yabancı dil öğretiminin devlet politikalarında nasıl yer aldığı ve altıncı bölümde yabancı dil öğretiminin devlet politikaları ile birlikte nasıl incelendiği yer almaktadır. Bu sıralamayı ise araştırmanın sonuçları ve önerileri takip etmektedir.

Bilimsel çalışmaların akademik düzeyde yöntem ve inceliklerini öğreten, tezimin konusunun belirlenmesinde ve tüm aşamalarında bilgi, görüş ve deneyimlerinden faydalandığım; çok değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ' a ve Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN' e en içten saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırma süresince akademik bilgi ve deneyimleriyle bana destek olan değerli hocalarım Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU' na, Doç. Dr. Cengiz ŞİMŞEK' e, Doç. Dr. Yakup ÇETİN' e, teşekkürlerimi sunuyorum.

Beni yetiştiren ve büyüten, hiçbir emeklerini benden esirgemeyen, eğitim hayatım boyunca bana sağlamış oldukları destek, göstermiş oldukları her türlü fedakârlık, sabır ve hoşgörülerinden dolayı ailemin en değerli varlıkları olan Babam Raif SEYRATLI'ya ve Annem Necmiye SEYRATLI'ya, benim için her türlü fedakârlıkta bulunan değerli Ablam Özlem SEYRATLI TÜRKTEN ve ailesine, değerli Abim Özkan SEYRATLI ve ailesine, bu zorlu süreçte beni her zaman cesaretlendirip desteğini esirgemeyen, anlayış ve özveride bulunan nişanlım Erkan ÖZKAN'a içten saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Haziran 2014

Esra SEYRATLI

İÇİNDEKİLER

ONAYLAMA SAYFASI	iv
ÖN SÖZ	v
TABLO LİSTESİ.....	xii
SEMBOLLER VE KISALTMALAR.....	xiii
KISA ÖZET.....	xiv
ABSTRACT.....	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Sınırlılıklar.....	3
1.5. Tanımlar.....	3
İKİNCİ BÖLÜM: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar.....	6
2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YABANCI DİL EĞİTİMİ.....	10
3.1. Dil Olgusu ve Yabancı Dil Kavramı.....	10
3.2. Yabancı Dil Edinimi.....	11

3.3.	Yabancı Dil Öğrenme Gerekçeleri.....	12
3.4.	Yabancı Dil Öğreniminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	13
3.5.	Dünya’da Yabancı Dil Öğrenimi.....	16
3.6.	Dünya’da Yabancı Dil Öğreniminde Yaşanan Sorunlar.....	17
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YABANCI DİL EĞİTİMİ.....		18
4.1.	Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Gündeme Gelişi.....	18
4.2.	Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Gerekçeleri.....	19
4.3.	Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	19
4.4.	Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Yaşanan Zorluklar.....	20
BEŞİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE UYGULANAN YABANCI DİL EĞİTİM POLİTİKALARI.....		25
5.1.	Cumhuriyet’ten Önce Yabancı Dil Öğretimi.....	25
5.2.	Cumhuriyet Dönemi.....	27
5.3.	Yabancı Diller Öğretimini Geliştirme Merkezinin Kurulması.....	30
5.4.	Yabancı Dil Öğreniminde Basamaklı Kur Sisteminin Uygulanması	32
5.5.	İkinci Yabancı Dil Öğrenimine Başlanması.....	33
5.6.	Yabancı Dil Öğretiminin Bugünkü Okul Programlarındaki Yeri.....	34
5.7.	XII. Millî Eğitim Şûrası.....	35
ALTINCI BÖLÜM: YÖNTEM.....		39

6.1.	Araştırmanın Modeli.....	39
6.2.	Çalışma Grubu.....	39
6.3.	Verilerin Toplanması.....	40
6.4.	Verilerin Analizi.....	41
YEDİNCİ BÖLÜM: BULGULAR.....		42
7.1.	Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Onuncu Kalkınma Planında Yabancı Dil Eğitimi Politikaları..	42
7.1.1.	8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005).....	42
7.1.2.	9. Kalkınma Planı (2007-2013).....	42
7.1.3.	10. Kalkınma Planı.....	43
7.2.	XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarında Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Alınan Kararlar.....	43
7.2.1.	XVI. Millî Eğitim Şûrasında Yabancı Dil Eğitimi	43
7.2.2.	XVII. Millî Eğitim Şûrasında Yabancı Dil Eğitimi	44
7.2.3.	XVIII. Millî Eğitim Şûrasında Yabancı Dil Eğitimi...	44
7.3.	2003-2013 Yıllarındaki Hükûmet Programlarında Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Hedefler.....	44
7.3.1.	58. Hükûmet Programı.....	44
7.3.2.	59. Hükûmet Programı.....	45
7.3.3.	60. Hükûmet Programı.....	45
7.3.4.	61. Hükûmet Programı.....	45

7.4.	2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Hazırlanan Eylem Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler	45
7.4.1.	58. Hükûmet Acil Eylem Planı.....	45
7.4.2.	60. Hükûmet 2007 Yılı Üç Aylık Eylem Planı.....	46
7.4.3.	60. Hükûmet Programı Eylem Planı.....	46
7.4.4.	Bilgi Toplumu Eylem Planı.....	46
7.5.	MEB'in 2003 Sonrası Stratejik Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler	46
7.5.1.	2007-2013 Millî Eğitim Bakanlığı Çalışma Programı.....	46
7.5.2.	Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı...	47
7.6.	2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Yabancı Dil Eğitime İlişkin Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler.....	48
7.6.1.	Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması	48
7.6.2.	Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik (2003)	48
7.6.3.	Liselerin 4 Yıla Çıkarılması, Hazırlık Sınıflarının Kapatılması ve Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Kapatılması	50
7.6.4.	Yabancı Dil Öğreniminde Müfredatta Yer Alan Ders Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesi-MEB	51

	Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.....	
7.6.5.	MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği (2006).....	52
7.6.6.	Yabancı Dil Öğretiminde Müfredat Değişikliği-MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.....	53
7.6.7.	Ortaöğretime Geçişte Uygulanan Sınavlarda Yabancı Dil-Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönergesi.....	59
7.6.8.	Avrupa Konseyi ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası-Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) Yönetmeliği.....	59
7.6.9.	Ders Kitaplarının Düzenlenmesi-MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği	62
	SEKİZİNCİ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
	SONUÇLAR.....	66
	ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER.....	67
	KAYNAKÇA.....	70

TABLO LİSTESİ

Tablo: 7.1.4.	Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Onuncu Kalkınma Planında Yabancı Dil Eğitimi Politikaları.....
Tablo: 7.2.4.	XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Alınan Kararlar.....
Tablo: 7.3.5.	2003-2013 Yıllarındaki Hükûmet Programlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler.....
Tablo: 7.4.5.	2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Hazırlanan Eylem Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler
Tablo: 7.5.3.	2003 Sonrası Stratejik Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler
Tablo: 7.6.6.1.	Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması....
Tablo: 7.6.9.	2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Yabancı Dil Eğitime İlişkin Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler

SEMBOLLER VE KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

AEP : Acil Eylem Planı

BYKP : Beş Yıllık Kalkınma Planı

BM: Birleşmiş Milletler

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

MEŞ : Millî Eğitim Şûraları

NATO: North Atlantic Treaty Organization

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

TDK: Türk Dil Kurumu

TTK: Talim ve Terbiye Kurulu

Enstitüsü : **Sosyal Bilimler**
Ana Bilim Dalı : **Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi**
Tez Danışmanı : **Yrd. Doç. Dr. İbrahim HAKAN KARATAŞ**
Eş Tez Danışmanı : **Yrd. Doç. Dr. Celal GÜLŞEN**
Tez Tarihi : **Haziran 2014**

KISA ÖZET

Türkiye’de 2003-2013 Yılları Arasında Uygulanan Yabancı Dil Eğitimi Politikalarının Analizi

Esra SEYRATLI

Amaç: Bu araştırmanın amacı Türkiye’de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikalarını analiz etmektir. Bu dönem, 2002’den itibaren AK Parti hükümetlerinin iktidarda olduğu dönemi kapsamaktadır.

Yöntem: Bu çalışma betimsel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan dokümanlar; 2003-2013 yılları arasında hazırlanan ve uygulanan kalkınma planları, milli eğitim şuraları, hükümet programları, eylem planları, MEB stratejik planları ve ilgili mevzuattır.

Sonuçlar: Araştırma sonucunda 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimine ilişkin eğitim politikaları şunlardır: Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu’nda değişiklik yapılması, Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil Ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik’in hazırlaması, Türk vatandaşlarının geleneksel yaşamlarında kullanmış oldukları diller için kurs açılmasının önünün açılması ve seçmeli ders olarak müfredatta yer verilmesi, liselerin dört yıla çıkarılması, liselerde hazırlık sınıfı açılmasının zümre kararına bağlanması, yabancı dil ağırlıklı liselerin kapatılması, yabancı dil öğreniminde müfredatta yer alan ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi, MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği’nin yeniden düzenlenmesi, yabancı dil öğretiminde müfredat değişikliğinin yapılması, ortaöğretime geçişte

uygulanan sınavlarda yabancı dil alanında soru sorulması, ilköğretimde; 4. sınıftan itibaren ikinci yabancı dil derslerine seçmeli olarak yer verilmesi, yabancı dil derslerinin 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanması, Avrupa Konseyi ve Avrupa dil gelişim dosyası ve ders kitaplarının düzenlenmesi uygulamalarının hayata geçirildiği görülmüştür.

Öneriler: Türkiye’de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikalarının etkiliğinin ölçmek amacıyla uygulamacıların görüşlerinin analizine dayalı bir araştırma yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil, Yabancı Dil Öğretimi, Yabancı Dil Eğitim Politikaları, AK Parti Eğitim Politikaları

University : **Fatih University**
Institute : **Institute of Social Sciences**
Department : **Educational Administration Supervision Planning and Economy**
Supervisor : **Assist. Prof. İbrahim Hakan KARATAŞ**
Co- Supervisor : **Assist. Prof. Celal GÜLŞEN**
Degree Awarded
and Date : **June 2014**

ABSTRACT

The Analysis of Foreign Language Education Policies in Turkey during 2003- 2013

Esra SEYRATLI

Aim: The purpose of this study is to analyze the foreign language education policies in Turkey during 2003 and 2013. This period includes AK Party's Governance period from 2002.

Methodology: This research is a descriptive research and done with qualitative methods. In the research document analyses and content analyses were done. The documents which are analyzed in this research are; development plans, national education councils, governments' programs, governments action plans, national education' strategic plans and related legislations between 2003 and 2013.

Results: In the result of the study, findings about foreign language policies are listed as; changes in Foreign Language Education and Teaching Law, Legislation about Turkish people learning their traditional languages, High School's becoming 4 year, closing prep classes and mostly teaching in foreign language schools In primary and high school, the students have to study a language and also right to choose second language in their schools, arranging foreign language curriculums, making foreign language exams before going high schools so students have to take foreign language exams before they go the high school, in 2013-2014 the foreign language teaching started in second class European Council and European Language Pass and the last result is the school books were reprepared.

Suggestions: To analyze the effectiveness of foreign language education policies, in Turkey during 2003-2013, there should be a research which will be based on with implementers (teachers) opinions.

Key words: Foreign Languages, Teaching Foreign Languages, Foreign Language Education Policies, AK Party's Education Policies

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar ve araştırmada kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yabancı dil öğretimi eğitim gündeminin önemli tartışma konularından biri olarak sürekli güncelliğini koruyan bir sorun olmuştur (Oral, 2010, s. 62). Cumhuriyet tarihi boyunca etkili, yaygın ve eşitlikçi bir yabancı dil eğitimi sunabilmek amacıyla mütemadiyen politikalar geliştirilmiş, bu bağlamda hangi yabancı dilin, ne zaman, nasıl ve ne amaçla öğretileceğine ilişkin politika, mevzuat ve uygulamalar sürekli değiştirilmiştir. Bütün bu çabalara rağmen hâlen başarılı bir yabancı dil eğitimi sağlanamamıştır (Güneş, 2009, s. 5).

Türkiye, Cumhuriyeti’ yüzüncü yıl hedefleri doğrultusunda bölgesel ve küresel rekabet gücünü artırmak ve böylece 2023 kalkınma hedeflerini gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Nitekim son on yılda ekonomide gerçekleşen değişim OECD gibi birçok uluslararası kurumu bu gelişmenin sürdürülebileceğine ikna etmiştir (Çelebi, 2010, s. 290). Ne var ki küresel rekabette söz sahibi olmayı düşünen Türkiye’nin ekonomik, kültürel, politik ve sosyal alanlarda dengeli bir gelişme göstermesi gerekmektedir. Bunun yolu ise her alanda nitelikli yabancı dil bilen insani kapasiteden geçmektedir (Çınar, 2009, s. 17).

AK Parti Hükûmetlerinin yönetimde olduğu 2002’den itibaren yabancı dil öğretimine ilişkin birçok yeni politika tartışılmış, bunlardan bazıları da uygulamaya geçirilmiştir. Bu dönemde ağırlıklı olarak İngilizce öğretimine dayanan yabancı dil eğitime ilişkin öğretim programlarının değiştirilmesi, yabancı dil eğitime başlama yaşı, bazı ortaöğretim kurumlarındaki hazırlık sınıflarının kaldırılması, haftalık ders saatlerinin düzenlenmesi, farklı yabancı dillerin programa dâhil edilmesi, öğretmen açığının giderilmesi, akademisyenlerin yabancı dil öğrenmesi, meslek liselerinde ve meslek yüksek okullarında yabancı dil öğretimi, yabancı dilde eğitim, yerel dillerin öğretimi ve farklı ana dillerde eğitim gibi konularda birçok yeni uygulama söz konusu olmuştur (Gedikoğlu, 2005, s. 70; Kılıç, 2009, s. 7).

Türkiye’de AK Parti Hükûmetlerinin yönetimde olduğu 2003-2013 yılları arasında izlenen eğitim politikalarının analizine ilişkin bazı araştırmalar yapılmıştır (Çelebi & Şadioğlu, 2012; Gazalcı, 2008, 2011; Okçabol, 2013). Ancak bu dönemde izlenen yabancı dil eğitimi politikalarının analizine ilişkin araştırma sayısı oldukça sınırlıdır (Kılıç, 2009; Terzi, 2005). Bu konuda yapılan en kapsamlı araştırma Çetin (2005)’in “Avrupa Birliği üyelik süreci, AB genel eğitim politikaları ve AB yabancı dil eğitimi politikalarının Türkiye’deki yabancı dil eğitimi ve yabancı dil eğitimi politikaları üzerine etkisi” başlıklı doktora tezidir. Ancak AK Parti Hükûmetleri döneminde izlenen yabancı dil eğitim politikalarının neler olduğu, bu politikaların hangi sebeplerle geliştirildiği ve izlenen politikaların 1980-2002 yılları arasında uygulanan politikalarla karşılaştırmasını içeren bir araştırmaya rastlanmamıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitim politikalarını belirlemek, bu politikaların tercih edilme gerekçelerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki soruyla cevap aranmıştır:

1. Türkiye’de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikaları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma sayesinde son on yılda hayata geçirilen yabancı dil eğitimi politikalarının özgün ve yerinde politikalar olup olmadığı, önceki dönemden farklı hangi yaklaşımları hayata geçirdiği ortaya çıkmış olacaktır. Araştırma sonuçları, yabancı dil eğitimi politikalarından etkilenen bütün kesimler için bir perspektif oluşturacağı gibi özellikle politikacılar için büyük resmi görme fırsatı sağlaması bakımından faydalı olacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma 2003-2013 yılları arasında kalkınma planları, millî eğitim şûraları, hükûmet programları ve yürürlüğe giren mevzuatta yer alan yabancı dil eğitim politikalarının analizi ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Politika:

Politika bir ilişki yürütme sistemidir. Bu sistem içerisine devlet, ülke ve devletler arası ilişkiler de dâhil edilmiştir. Bir anlam olarak da devlet işlerinin üzerinde yapılmış düzenleme ve yürütme faaliyetleridir (Akyüz, 2009, s. 97).

Politika; “devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü olarak”, “düşünce yapısı” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2014).

İngilizce olarak yazılan ve dilimize politika olarak çevrilen “politics” ve “policy” ifadeleri sözlüklerde anlam olarak 2 şekilde ayrılmıştır.

Policy; devlet ya da politik partiler tarafından yürütülen hedefler, amaçlar, politikalar. *Politics*; devletler ya da hükümetler tarafından hedeflenen bilim, politika (Dictionary Reference, 2014).

Siyaset-politika Yunancada vatandaşı/vatandaşları ya da toplumu etkilemek olarak kullanılan bir terimdir. Kısacası, devletin yapmış olduğu başarı ve toplumun üzerinde organize edilmiş olan bir kontroldür. Politika; kanun yapmak, diğer politik konularla ilişki kurmak, savaş durumu vb. gibi bir şahıstan topluluk üzerine uygulanan çok çeşitli yöntemleri olan bir uygulamadır. Politika; kabilelerden aşiretlere, modern yerleşim yerlerinden şirketlere vb. uluslararası seviyede çok geniş bir alana hükmetmektedir.

Politika kavramı ise alınan kararlara rehberlik eden ve mantıklı sonuçlara ulaşan bir ilke ya da protokoldür. Politika bir niyet ifadesidir ve bu ifade prosedür ya da protokol olarak işlemektedir. Politikalar genellikle devlet kurumunda üretilen ya da uygulanan, icra memurları olarak bilinen kıdemli devlet kişileri tarafından yapılmaktadır. Karar verme aşamasında yardımcı olan politikalar genellikle daha önce alınan kıdemli kararlarla da ilgilidir ve hayat boyu politikaların etkililiğinin artmasına yardımcı olmaktadır. Politikaya karar verme aşamasına karşıt olarak amaçlı karar vermek ise genellikle işlevsel ve amaçlı yapılmaktadır.

Bu terimler; devlete, özel kuruluş ya da özel gruplara ve aynı zamanda şahıslara da uygulanabilir. Politika kanun ya da kurallardan farklıdır. Kanunlar davranışları zorlar

ya da yasaklarken politika sadece başarılması beklenen sonuçların davranışlarına rehberlik eder.

Politika ya da politika çalışmak, farklı programları alternatif tanımlama gibi önemli kurumsal kararların alınması ve içlerinden en iyi etkiyi yaratacak olanı seçmek olarak da nitelendirilebilir. Politikalar, siyaset, yönetim, finansal ve yönetim mekanizmaları olarak belirgin hedeflere ulaşmak üzere düzenlenmektedir. Toplumda ise kurumsal finansman politikası, firma ya da şirketler için veya endüstri için özellikle öznel unsur sayılabilecek maddesel etki olarak geçmektedir.

Eğitim Politikası:

Yabancı Dil Eğitimi Politikaları: Yabancı dil eğitimi, her eğitim ve gelişim için gerekli olan politikalar dâhilinde geliştirilmektedir. Dil eğitiminde kullanılan politikalar genelde merkezî olarak yönetilmekte olan eğitim sistemlerinde ve eğitim kurumlarında dil öğretme uygulamaları için alınan kararları içermektedir. Dil öğretme uygulamaları için alınan bu kararlar şöyle sıralanmaktadır:

- Hangi dillerin öğrenilmesi gerektiği
- Hangi dillerin öğretileceği
- Öğrenilen yabancı dil için ne kadar zaman ayrılacağı
- Öğrenilen yabancı dile hangi yaşta başlanacağı
- Müfredat programında bu dillerin nasıl yer alacağı
- Öğrenilecek olan yabancı dillerin kimler tarafından öğretileceği
- Öğrenilecek olan yabancı dillerin kime öğretileceği
- Öğrenilecek olan yabancı dillerin hangi öğretim yöntemi ve materyaller ile öğretileceği

Bu sorulara cevap olacak analizler doğrultusunda eğitim sistemi içerisinde uygulanabilecek yabancı dil eğitim politikaları oluşturulabilir ve daha başarılı bir yabancı dil eğitim sistemine sahip olunabilir (Oral, 2010).

Eğitim politikası, eğitim sisteminde kanunların ve kuralların bir araya getirilmesi ilkelerinin eğitim çemberi içerisinde yer almasıdır. Eğitim de birçok endüstri gibi içerisinde çok çeşitli amaçları olan bir kuruluştur. Eğitimde, erken çocukluk eğitimi, anasınıfından 12. sınıfa kadar olan eğitim, 2 ya da 4 yıllık üniversiteler, yüksek ve

profesyonel eğitim, yetişkin eğitimi, iş eğitimi gibi kısımlar vardır. Bu yüzden eğitim politikaları her yaştan bireyi direk olarak etkilemektedir. Örneğin, eğitim politikası içerisinde değerlendirilecek olan durumlar; okulun alanı, okulun büyüklüğü, sınıfların büyüklüğü, okul seçimi, okulların özelleştirilmesi, okullarda iz sürme, öğretmen eğitimi ve sertifika programları, öğretmen ödemeleri, öğretmenlerin yöntemleri, müfredatın içeriği, mezuniyet gereklilikleri, okul altyapı yatırımları ve okulların değerleri ve model alınışlarıdır.

Eğitim Politikaları Analizi: Eğitim politikaları analizi, eğitim politikalarının bilimsel bir araştırma alanıdır. Bu eğitim analizinin amacı, sosyal ve kişisel amaçlara, eğitimin kazanımlarına, kazanımlar için kullanılan yöntemlere ve başarı ve başarısızlığı ölçen araçlara cevap vermektir. Eğitim politikalarını şekillendirmek için tasarlanan araştırma çok geniş ve çeşitli kuruluşlara; akademik disiplinlerle uygulanmıştır. Bu alanlar ise psikoloji, ekonomi, sosyoloji, insan gelişimi, okul, eğitim ve kamu politikaları gibi birçok disiplindir. Eğitim politikalarının analizi akademik makalelerde ve eğitim politikası analiz arşivinde de bulunabilir (Bell, & Stevenson, 2006, s. 1).

AK Parti Hükûmetleri:

AK Parti 18.11.2012 tarihinden günümüze kadar, tek başına iktidarda kalan siyasi partidir. 18.11.2012 tarihinden günümüze kadar toplam 4 hükûmet geçmiştir. Bunlar;

58. Gül Hükûmeti (18.11.2002-14.03.2003)

59. Erdoğan Hükûmeti (14.03.2003- 29.08.2007)

60. Erdoğan Hükûmeti (29.08. 2007- 06.07.2011)

61. Erdoğan Hükûmeti (06.07.2011-) (TBMM, 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yabancı dil öğretimi ve yabancı dil öğretimi politikaları hakkında yurt içi ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir.

2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Acat ve Demiral (2002)’ın “Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları” adlı araştırmaları yabancı dil öğrenenlerin yaşadıkları motivasyon problemlerini, bireyleri yabancı dil öğrenmeye motive eden etmenlerin ne olduğunu, bunların bireylerin cinsiyet ve eğitim durumlarına göre nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırma Eskişehir ilinde yabancı dil kurslarına giden öğrencilerden örneklem grubu seçilerek yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında; yabancı dil öğrenmenin Türkiye’de iş bulma imkânı sağlamasında büyük motive göstergesi olduğu ve diğer etkenlerin motive olamamanın yanında getirdiği yabancı dili öğrenmenin öneminin kavranmamasından kaynaklanan sorunlar olduğu ortaya çıkmıştır.

Kılıç (2009) doktora tezinde, Avrupa Birliği Üyelik Süreci, AB Genel Eğitim Politikaları ve AB Yabancı Dil Eğitimi Politikalarının Türkiye’deki Yabancı Dil Eğitimi ve Yabancı Dil Eğitimi Politikaları Üzerine Etkisini araştırmıştır. Bu araştırma kapsamında AB genel eğitim ve yabancı dil eğitimi politikalarının neler olduğu, Türkiye’nin yabancı dil eğitimi politikalarının neler olduğu ve AB-Türkiye ilişkisi, üyelik süreci ve AB genel eğitim ve yabancı dil eğitim politikalarının Türkiye’nin yabancı dil eğitimini ve yabancı dil eğitimi politikalarını nasıl etkilediği sorularına cevap aranmıştır. Araştırma için verilerin doküman taraması ile elde edildiği bu doktora tezinde Türkiye’nin yabancı dil eğitiminde etkisinde kalmış olduğu durumlardan bir tanesinin AB-Türkiye ilişkisi ve bu ilişki kapsamında gerçekleştirilen politikalar olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye bu ilişkiler kapsamında eğitim ve yabancı dil eğitimi alanlarında AB ülkelerini referans almaya ve bu ülkelerle ortak çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bu sonuçtan da Türkiye’de uygulanmakta olan yabancı dil politikalarının AB ülkeleri ile büyük oranda benzeşmekte olduğu söylenmektedir. AB bakımından incelendiğinde AB tarafından

gerçekleştirilmiş olan Avrupalaşmanın büyüklüğünden ziyade bu kapsamda uygulanan yabancı dil eğitimi üzerine Avrupalaşmanın ve sınırlılıklarının daha büyük olduğu ifade edilmiştir. AB'ye giriş sürecinde değerlendirilecek olan AB dil politikasının Türkiye'nin var olan hassasiyetlerini zedeleyeceği, azınlık dilleri, yerel ve bölgesel diller, dilsel ve kültürel çeşitlilik, ana dilde eğitim gibi unsurların da sorun hâlinde algılanmasına sebebiyet vereceği şeklinde sonuçlandırılmıştır.

Atadere tarafından (2012) yapılan Türkiye'de Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi, Veli ve Öğretmenlerin Erken Yaşta Yabancı Dile Yönelik Algı ve Tutumları isimli yüksek lisans tezinde erken yaşta yabancı dil eğitimi ve önemi ile bu eğitimde kullanılan yöntemler kurumsal açıdan incelenmiş ve dünya üzerindeki gelişmelere ayak uydurma süreci incelenmiştir. Elde edilen bilgilerden oluşturulan anket, velilere ve yabancı dil öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, erken yaşta yabancı dil eğitiminin hem öğrenci velileri hem de yabancı dil öğretmenleri tarafından desteklendiği görülmüştür. Türkiye'de uygulanan erken yabancı dil eğitiminin 10 yaş itibari ile başladığı düşünüldüğünde öğrenci velilerinin ve öğretmenlerin bu durumdan memnun olmadıkları saptanmıştır. Aynı zamanda öğrenci velileri ve yabancı dil öğretmenleri yabancı dili öğretecek nitelikli yabancı dil öğretmeni olmadığını vurgulamışlardır.

“Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri”ni araştıran Sevi (2010), yüksek lisans tezinde, yabancı dil öğreniminin hızla arttığı ülkemizde öğretmen adaylarının yabancı dilin gerekliliğine ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Araştırma kapsamında yabancı dil gerekliliğini ölçmek adına 209 öğretmen adayına anket uygulanmıştır. Yapılan araştırma da anket uygulanan adayların ifadelerinden, yabancı dil eğitiminin küreselleşmenin getirdiği zorunlu bir baskı olduğu, bir alanda uzmanlaşmak, akademik olarak ilerlemek için yabancı dilin şart olduğu ve yabancı dil öğreniminde yeterli materyalin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Durgut (2010)'un “Yabancı Dil Eğitimin Etkin Öğrenilememesinin Nedenleri” isimli yüksek lisans tezinde ortaöğretim okullarında yabancı dilin etkin öğrenilememesinin nedenlerini saptamak amacıyla İstanbul il merkezi Fatih'te 56 yabancı dil öğretmenine anket uygulanmıştır. Uygulanan bu anketle birlikte araştırmada;

lisansüstü eğitim almış olan yabancı dil öğretmenlerinin sayısının çok az olduğu, yabancı dil öğretiminde tecrübesi 10 yıldan fazla olan öğretmenlerin öğrencilerinin daha başarılı olduğu ve okullarda seçilen ikinci yabancı dil derslerinin öğrencilerin motivasyonunu ve akademik başarısını arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Okullarda Etkili Yabancı Dil Eğitimi için Temel Prensipler ve Bu Prensiplerin Uygulanması” adlı yüksek lisans tezini hazırlayan Ötügen (2011) etkili yabancı dil öğretiminin temel prensiplerini araştırmıştır. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler Erzurum ilindeki özel bir okulda vaka incelemesi şeklinde yapılmış, gözlem ve anketler de kullanılmıştır. Araştırmada etkili yabancı dil öğretimi için teoride kullanılan prensiplerle, yabancı dil uygulamasının tamamen doğru bir hedef olduğu ve yabancı dil eğitimi verilen okullardaki yabancı dil sınıflarının etkililiği için bu prensiplere ihtiyaç olduğu ve bu hedefi gerçekleştirmek adına iletişimsel dil öğretimi, uygun materyal ve sınıf yönetim tekniklerinin kullanılmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Terzi (2005) “Uyum Sürecinde Türkiye Eğitim Politikalarının Avrupa Birliği Eğitim Politikaları Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde AB eğitim politikaları doğrultusunda Türkiye’nin eğitim politikalarını araştırmıştır. Bu araştırma içeriğinde Türkiye ve AB eğitim politikaları, eğitim sistemlerinin şekillenmesi, yönetilmesi, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ile öğretmen eğitimi başlıkları altında incelenip araştırma bulgularına eklenmiştir. Araştırma kapsamında veriler incelenirken doküman tarama yöntemi kullanılmıştır. Yapılan araştırmada okulöncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde Türkiye’de eğitim politikalarının nicel sorunlara yoğunlaşmış olup eğitim olarak Avrupa boyutlarının geliştirilmesine yönelik politikaların bulunmadığı; yükseköğretimde ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) akreditasyon, öğrenci ve öğretim elemanı değişimi standartlarında Avrupa Birliği standartlarını koruduğu; son olarak da öğretmen eğitimi politikaları açısından değerlendirildiğinde var olan mevcut eğitim politikalarının nitel ve nicel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak daha da arttırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Wang (2006) tarafından Kanada’da yapılan “Çin’de Uygulanan Yükseköğretimde İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Müfredat Programlarında Uygulanması” adlı çalışmada kolejlerde zorunlu olarak uygulanan İngilizce dersinin müfredattaki uygulaması araştırılmıştır. Bu çalışmada uygulamacılara anketler uygulanmış ve sınıf gözlemleri yapılmıştır. Sonuç olarak eğitim politikası yapanların çok fazla ucu açık müfredat programları hazırladığı ve öğretmenlerin bu durumda çok rahat oldukları görülmüştür. Bununla birlikte politika geliştirenlerle ve uygulamacılar arasında çok büyük kopukluk olduğu, bu kopukluğun da eğitim sistemini önemli derecede etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Al-Jadidi (2009) tarafından Avustralya’da yapılan doktora tezinde “Umman’da İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi ve İngiliz Dilinin Yükseköğretim İncelenmesi” araştırılmıştır. Araştırma Umman’da görev yapan İngilizce öğretmenlerinin dil becerilerini geliştirme ihtiyacına yönelik olarak ve öğrencilerin yabancı dili bir dil bilen öğretmenlerden ziyade iki dil bilen öğretmenlerle öğrenmek istemesine cevap aramak adına yapılmıştır. Araştırmada, Umman Devleti’nin İngilizce öğretimi için geliştirdiği programların yeterli faydayı sağlamadığı ve hâlen İngilizce öğretiminde büyük yankı uyandıracak değişikliklere ihtiyaç olduğu sonuca varılmıştır.

Lee (2009) yüksek lisans tezinde “Tayvan’da Dil Politikaları: İkinci Bir Dil Öğrenmede Yaş Faktörü” konusunu araştırmıştır. Bu çalışmada Tayvan’da İngilizce öğretiminin başlangıcından beri yaş faktörünün önemli bir role sahip olduğu ortaya konulmuştur. Öğrencilerin ikinci bir yabancı dil ediniminde öncelikle birincil olan dilin iyi bir şekilde öğrenilmesi gerektiğine ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak yetersiz motivasyon ve materyal eksikliğinin ikinci yabancı dil eğitimini olumsuz etkilediği, yetersiz öğretmenlerin de bu sorunu tetikledikleri verilerine ulaşılmıştır.

İncelenen çalışmalarda yabancı dil öğretim şekilleri ve yabancı dil öğretimi üzerine detaylı bir araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu yüzden yapılan araştırma 2003-2013 yılları arasında yabancı dil öğretimi adına yapılmış olan çalışmaları detaylı bir şekilde analiz ettiği için önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YABANCI DİL EĞİTİMİ

Bu bölümde yabancı dil eğitimi ile ilgili; dil olgusu ve yabancı dil kavramı, yabancı dil edinimi, yabancı dil öğrenme gerekçeleri, yabancı dil eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler, dünya üzerinde yabancı dil öğrenimi ve buna bağlı olarak yaşanan sorunlar analiz edilip incelenmiştir.

3.1. Dil Olgusu ve Yabancı Dil Kavramı

Dil belirli kalıp ve kurallara uyum sağlayan, anlamı olan ve değişen sembollerden meydana gelen, insanların birbirleri ile iletişim sağlayabilecekleri bir araçtır. Aynı zamanda bu ses dizeleri bulunduğu topluma işlevsel bir özellik kazandırmaktadır (Demirel, 2012, s. 2).

Dil bütünsel bir ses kümesi olmasının yanında insanlar için aynı zamanda bir düşünce aracıdır. İnsanlar aklından geçenleri sözlere aktarmak için bir dile ihtiyaç duyarlar. İnsanların zihinlerinde oluşan farklı ses ve semboller farklı düşüncelere, bu düşüncelerin farklı biçimlerde aktarılması da diğer dillerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Demirel, 2012, s. 2).

Her toplumun kendi aralarında iletişim kurmaları için gerekli olan dil kuralları vardır. Böylece topluluklar kendi oluşturmuş oldukları dilleri kendi toplumları için kullanırlar. Dil yeteneğini kazanmak ve bu yeteneği geliştirmek tamamen insan doğasına ait bir özelliktir (Demirel, 2012, s. 2).

Toplumlarda iletişim aracı olarak kullanılan diller o dilin yazılı ve sözlü şekli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sözlü dil o dilin yazıyla ilişkili olmayan bölümlerinin sözlü bir şekilde aktarımı ve yazı kısmı ise bu sözlü konuşma dilinin yazıya dökülüş biçimidir (Aksan, 1977, s. 85'ten akt. Demirel, 2012, s. 3).

Dünya üzerinde konuşulan dilin sayısını bilmek mümkün değildir fakat bu rakamın ortalama olarak bazı araştırmacılar tarafından üç binden fazla olduğu bazı

araştırmacılar tarafından ise beş binden fazla olduğu ileri sürülmektedir (Dilaçar, 1968, Hill, 1969; Özen, 1978'den akt. Demirel, 2012, s. 3).

3.2. Yabancı Dil Edinimi

Yeryüzünde bu kadar fazla dilin konuşulmasının yanında bir ulusun diğer uluslarla iletişim hâlinde kalabilmesi için var olan kendi dilleri yeterli olanakları sağlayamamaktadır. Bu iletişimi doğru bir şekilde gerçekleştirmek adına ülkelerin farklı ulusların dillerini öğrenme gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Fakat yabancı bir dili ikinci bir dil olarak öğrenmek oldukça zordur çünkü yabancı bir ulusa ait olan bir dili öğrenmek tamamen o ülkenin politik ve ekonomik güçleriyle ilgilidir. Bu sıralamayı ülkenin askerî sözleşmeleri, tarihsel ve kültürel gelişmeleri takip etmektedir. Ülkeler arasında bu şekilde yaşanacak olan gelişmeler ülkeler arası iş birliklerinin sağlanmasına da katkı sunmaktadır (Demirel, 2012, s. 3).

Gelişen küresel dünyada ülkeler kendi çıkarları dâhilinde bazı hedefler edinmişlerdir. Türkiye'nin de bu doğal süreç içerisinde siyasal, ekonomik, kültürel bazı hedefleri vardır. Siyasal hedef olarak sayılabilecek başlıca hedeflerimizden biri de Avrupa Birliğine tam üyelik sağlamaktır. Böyle bir koşulda ise dil öğreniminin öneminden bahsetmeden geçmek çok yanlış bir tutumdur. Küreselleşen dünyamızda en çok hedeflenen şeylerden biri bilgisayar kullanımı, diğeri de yabancı dil edinimidir (Güneyli & Demirel, 2009, s. 286).

Yabancı dil öğretimi ve yabancı dille öğretim arasında çok ince politik farklar bulunmaktadır. Bu farklardan biri tamamen siyasal sebeplere sahip iken diğeri tamamen eğitim ile ilgili sebeplere sahiptir. Yabancı dil öğretiminin amaçları arasında ülke çıkarlarını yok saymak yerine ülkeye faydalı çalışmalara katkı sağlamak yer almaktadır (Çelebi, 2006, s. 294). Her mesleğin profesyonel gelişim alanında bir yabancı dile ihtiyacı vardır. Kendi alanında yapılan çalışmaları takip etmekten tutun da bilimsel, teknolojik ve kültürel gelişmeleri takip etmek için yabancı dile olan ihtiyaç gitgide artmaktadır (Arslan, 2009, s. 311).

Yabancı dil öğretimini savunan birçok bilim adamının yanında ana dil öğretiminin de devam etmesi gerektiğini savunan birçok bilim adamı vardır. Bu bilim adamları ise daha çok yabancı dille olan eğitimin zorluğunu vurgulayarak yabancı dile tam olarak

sahip olamama ve düşünce aktarımındaki eksikliklerden dolayı ortaya çıkacak zorluklardan bahsetmektedirler (Çelebi, 2006, s. 296). Ana dile tam anlamıyla hâkim olamayan kimselerin yabancı bir dil öğrenme ve bunu günlük hayatta yaygın bir biçimde kullanma gibi bir şanslarının olmadığı aşîkârdır (Çelebi, 2006, s. 297).

3.3. Yabancı Dil Öğrenme Gerekçeleri

Yabancı dil öğrenimine ilişkin birçok düşünür ve bilim adamı ortaya çeşitli kavramlar koymuşlardır. Dünyada ve Türkiye üzerinde yapılan birçok çalışmada diğer ülkelerle karşılıklı ilişkilerin yürütülmesine büyük önem verilmiştir.

Öncelikli olarak yabancı dil öğrenmede gerekçe sayılabilecek başlıklar şunlardır:

- Toplumsal, kültürel, sosyal gerçekler: Toplumlar arasında yabancı dil bilen ve bilmeyen bireyler büyük ayrılıklara sebep olmuştur. Yabancı dil bilmenin ayrıcalık kazandırması ilkesinden yola çıkarak meydana gelen sınıf ayrımı meselelerini engellemek adına, yabancı dil bilmenin önemi bir kez daha artmıştır.
- Fizyolojik, bilişsel ve bilimsel gerekçeler: Eğitim veren kurumlarda genellikle ana dilde yapılan eğitimler öğrencilerin birçoğunun yabancı dilde başarısız olması ile sonuçlanmaktadır. Böyle bir durumda ise yabancı dil öğrenecek olan bireyler için doğru yerde, doğru şekilde planlama ve doğru öğretim yöntemleri önemli bir hâl almaktadır.
- Ekonomik ve siyasal gerekçeler: Gelişen dünyamızda insanların ülke dışı meslek edinme ve ülke çıkarlarını gözeterek meslek edinme donanımına yaklaştığımızdan yabancı dil ediniminin siyasal ve ekonomik faydalar sağlamakta olduğu görülmüştür. Devletlerin dış politikalarını yönetebilme olgusu ışığında bireylerin ülkeler tarafından ortak kabul edilen ya da en çok tercih edilen dili bilmeleri adeta bir zorunluluk hâlini almıştır (Aslan, 2008, s. 3).

Yabancı dil öğrenmenin çok çeşitli sebepleri olduğu yurt dışında yapılan araştırmalarda da geçmektedir. Yabancı dil öğrenme sebepleri ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Yabancı dil öğrenmek diğer alanlarda akademik çalışmalar yapmaya katkı sağlamaktadır.
- Yabancı dil öğrenmek başarıya daha çok yaklaştırır.
- Yabancı dil öğrenmek temel yetilerimizin gelişmesine yardımcı olmaktadır.
- Yabancı dil öğrenmek, kısa, öz, net ve yaratıcı düşünmemize yardımcı olur.
- Erken yaşta yabancı dil öğrenmek, bilişsel düzeyimizi genişletir ve öğrenmemizi kolaylaştırır.
- Yabancı dil öğrenmek, öğrencinin başarısının duysal olarak artmasını sağlar.
- Yabancı dil öğrenen öğrenciler standartlaştırılmış olan sınavlarda daha başarılı olurlar.
- Yabancı dil öğrenmek, kültürel farkındalığın ve yeterlilik düzeylerinin artmasını sağlar.
- Yabancı dil bilmek, öğrencilerin başarılı olan okullara kabulünü ve başarısını olumlu etkilemektedir.
- Yabancı dil bilmek, kariyer fırsatlarını arttırmaktadır.
- Yabancı dil bilmek, toplumu daha iyi anlamayı sağlar (Gallagher-Brett, 2007, s. 4).

3.4. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler çok çeşitlidir. Her yeni yöntem bir diğer yöntemi geliştirmek ya da var olan eksiklikleri kapatmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Günümüzde Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü tarafından kabul edilen en yaygın yöntemler şunlardır:

- Dil bilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method): Bu yöntemde önemli olan telaffuz değil öğretilen metoda göre dil bilgisi ile birlikte doğrudan çeviri yaparak öğrenme yöntemidir. Bu yöntem de iki dil birlikte kullanılarak yabancı dil öğretimi gerçekleştirilir. Dil bilgisi-Çeviri Yöntemi yabancı dil öğretimini zorlayan bir yöntemdir çünkü kişinin ana dili bütün kuralları ile bildiği varsayılır ve öğretim esnasında konuşma ve dinleme

becerileri gündeme gelmez. Bu metot tam anlamıyla yabancı dil öğretiminde kullanılacak bir yöntem değildir (Memiş & Erdem, 2013, s. 300).

- **Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem (Direct Method):** Bu metot dil bilgisi çeviri yöntemine karşı olarak çıkmış yeni bir yabancı dil öğretme yöntemidir. Bu yöntem hem öğrenciyi hem de öğretmeni esas alarak okuma-yazma-dinleme-konuşma becerilerinin hepsinin birlikte verilmesi sağlanır. Bu metotta yabancı dil öğretimi ile ilgili bazı durumlar kalıp şeklinde verildiğinden ve çoğunlukla okuma kitaplarına bağlı kalındığından yabancı dil öğrenme hedefi olan öğrencilerin tam anlamıyla dilin özelliklerini kavrayamamaları sebebiyle başarısızlıkların görülmesi mümkündür (Memiş & Erdem, 2013, s. 302).
- **Doğal Yöntem (Natural Method):** Bu metot yabancı dilde ana dile yakın biçimde öğretim yapılmasını esas almaktadır. Bu yöntem de yine konuşmayı ve anlamayı vurgulamaktadır. Yabancı dilin dil bilgisi yapılarını direk vermeksizin anlaşılır cümleler içinde öğretilmesi hedeflenmektedir. Bu yöntemle dil öğrenen öğrenciler konuşma ve anlamada dile sahip olurken okuma ve yazma becerileri tarafından eksik kalmaktadırlar. Her yaşta öğrenciye aynı yöntemin uygulandığı bu metot, yaş farklılıkları dikkate alındığında başarısızlıkla sonuçlanmaktadır (Memiş & Erdem, 2013, s. 303).
- **İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method):** Bu yöntemde göre dil öğrenimi öncelikle dili dinleme sonrasında konuşma sonrasında okuma ve sonrasında da yazma becerisinin geliştirilmesidir. Bu yöntemde daha çok dinleme, anlama, konuşma becerilerine önem verilmektedir. Öğretilen yabancı dil toplumun dil kültürünü öğretmeye yönelik bir şekilde verilir. İşitsel ve dilsel yöntemle yabancı dil öğretilen bu yöntemde cümleler kalıplar şeklinde öğrenilmektedir (Memiş & Erdem, 2013, s. 304).
- **Bilişsel Yöntem (Cognitive- Code Method):** Öğrenilecek olan yabancı dilin anlamlı öğreniminin yapıldığı, dört temel dil becerisinin de çalışmalara katkı sağladığı bir yöntemdir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan bu yöntemde alıştırmalar ve pekiştirme uygulamalarında oyunlara da yer verilir. Bu yöntemin kullanılmasında ezbercilikten uzak ve anlamaya dayalı bir öğretim şekli yürütülmektedir (Memiş & Erdem, 2013, s. 305).
- **İletişimsel Yöntem (Communicative Method):** Bu yöntemde dil bir iletişim aracı olarak kabul edilir ve dili kullanmak için hem bilgi hem de yetenek

sahibi olunması beklenir. Bu yöntemde yabancı dil öğreticinin hem öğretilecek olan yabancı dili hem de eğitim verilen dili çok iyi bilmesi beklenmektedir. Kullanılan materyallerden ve yapılan ders uygulamalarından ziyade diyalogların kullanılması bu yöntemi olumsuz şekilde etkilemektedir (Memiş & Erdem, 2013, s. 307).

- Seçmeli Yöntem (Eclectic Method): Yabancı dil öğretiminde bir yöntemin uygulanmasından ziyade var olan yöntemlerin birlikte kullanılarak öğretime devam edilmesidir. Bu uygulama sayesinde temel dil becerileri olan okuma, yazma, anlama, konuşma etkinliklerinin hepsi bir arada verilir. Öğretim dili olarak hedeflenen yabancı dil kullanılır. Aynı zamanda ihtiyaç anında ana dil de kullanılmaktadır. Bu yöntemle birlikte yabancı dil öğrenmek isteyen öğrenci, farklı strateji ve yöntemler hakkında da geniş bilgi birikimine sahip olmaktadır (Memiş & Erdem, 2013, s. 308).

Yukarıda sayılan yaygın yöntemlerden farklı olarak daha az kullanılan yöntemler ise şunlardır (Memiş & Erdem, 2013, s. 299):

- Telkin Yöntemi (Suggestopedia)
- Danışmalı (Grupla) Dil Öğretim Yöntemi (Community Language Learning)
- Sessizlik Yöntemi (The Silent Way)
- Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response)
- İşitsel-Görsel Yöntem (Audiovisual Method)
- Görev Temelli Yöntem (Task-Based Method)
- İçerik Merkezli Yöntem (Content-Based Method).

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak olan yöntemlerin hepsi var olan dili en iyi biçimde öğretmeyi hedef almışlardır. Bu yöntemlerdeki önemli sorun ise geliştirilen tekniklerin her yaş grubunda ve öğrenilmek istenilen her dilde uygulanamamasıdır.

3.5. Dünyada Yabancı Dil Öğrenimi

Dünya ülkelerinde meydana gelen değişim ve gelişimlerle birlikte yabancı dil öğreniminin önemi artmıştır. Tarihe baktığımızda dünya tarihi adına en önemli olaylardan biri sayılan Birinci Dünya Savaşı'nın yabancı dil öğrenimi konusunda oldukça etkili sonuçları olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ise yabancı dile olan ihtiyaç ve yabancı dil öğrenme isteği gitgide hız kazanmıştır. Özellikle erken yaşta dil öğretimi gündeme gelmiş ve bu konuyla ilgili çalışmalara başlanmıştır. Bu bağlamda ilk olarak Avrupa'nın dört önemli ülkesi olan İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya'ya baktığımızda bu ülkelerde çok çeşitli gelişmelerin yaşandığını görülmektedir (Aslan, 2008, s. 4).

İngiltere'de erken yaşta yabancı dil öğrenimi için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Ülkede yabancı dil eğitiminde eyaletten eyalete farklılık görülmektedir. Örneğin bir eyalette Fransızca dersleri ders saatleri içerisinde değerlendirilirken diğer bir eyalette İspanyolca ve İtalyanca dersleri okul dışı kurslar olarak verilmektedir. Fakat son yıllarda öğrencilerin yabancı dil öğrenimine ilişkin ciddi kararlar alınmış hem öğretmen yetiştirme hem de materyal tasarlama adına önemli çalışmalar yapılmıştır. İngiltere'yi önemli bir dil merkezi hâline getirmede ise dil enstitülerinin ve dil kurslarının büyük etkileri olmuştur (Aslan, 2008, s. 5).

Fransa'da neredeyse 1990'lı yıllara kadar belirli bir istikrar sağlanamamıştır. Fakat 1995 yılında ikinci sınıftan itibaren yabancı dil öğretimine başlanmış, en çok öğretilen diller İngilizce, Almanca, İtalyanca ve İspanyolca olarak sıralanmıştır. Fransa'da okullarda gerçekleştirilen yabancı dil faaliyetlerinde daha çok öğrencinin istekleri göz önünde bulundurularak ve belli bir sınıfa kadar notlandırma sistemi olmadan eğitim ve öğretime devam edilir. İngiltere'de olduğu gibi Fransa'da da yabancı dil öğretiminde var olan sorunları aza indirmek adına öğretmenleri hizmet içi geliştirmeye, öğretim planı ve materyal geliştirme tekniklerine hız verilmiştir (Aslan, 2008, s. 5).

İtalya'da 1990'dan sonra kanunlaştırılmış olan yabancı dil eğitimi ile ilköğretimde eğitim ve öğretime başlanmıştır. Öğrenciler eğitime İngilizce, Almanca, Fransızca ve İspanyolca dillerini bir öğretmenin sınav gözetimi altında ilerleyecek şekilde 3. sınıftan itibaren başlamaktadır. Yabancı dil öğretimi hakkında oldukça titiz olan

İtalyanlar yabancı dil ders saatlerini daha da arttırmış ve aynı zamanda var olan öğretmen açığını da kapatmak adına öğretmenlere yönelik özel çalışmalar yapmışlardır. Okullarda normal eğitim ve öğretimde görev alacak öğretmenlere daha sonra yabancı dil bilme şartı getirilerek öğrencilerin yabancı dil eğitimlerine katkı sağlamaları amaçlanmıştır (Aslan, 2008, s. 6).

Almanya’da uygulanan dil eğitimleri İngiltere ile büyük benzerlik taşımaktadır. Almanya’da da yabancı dil eğitimi eyaletten eyalete farklılıklar göstermiştir. Aynı zamanda ilköğretim 3. sınıftan itibaren İngilizce daha sonra Fransızca dilleri öğretilmeye başlanmıştır. Almanya’yı diğer ülkelerden ayıran bir özellik işçi göçleri sebebiyle farklı ülkelerden çok fazla yabancı insan barındırmasıdır. Bunun sonucu olarak Almanya’daki okullarda diğer yabancı dillerin dışında Almanca öğretimine de önem verilmiştir. İlköğretimde görev alan öğretmenlerin çoğu bir yabancı dil bilmesine rağmen Almanya genelinde yabancı dil öğretmek amacıyla uygulanan ortak bir model bulunamamıştır (Aslan, 2008, s. 6).

3.6. Dünya’da Yabancı Dil Öğretiminde Yaşanan Sorunlar

Yabancı dil öğreniminde sorunlar dünya üzerinde çok çeşitli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amerika’da yaşayan öğrenciler birkaç dili aynı anda öğrendiklerinden motivasyonları düşmekte ve başarılı olamamaktadırlar. Her öğrenilen dile aynı hassasiyetle özen göstermemektedirler. Birçok öğrencinin yabancı dil öğrenme fırsatı varken yine birçok öğrenci de bu fırsattan yararlanamamaktadır. Düşük gelir, küçük gruplar ve şehir dışında yaşamak ya da uzak okula gitmek gibi sorunlar yabancı dil öğretiminde büyük sorunlara sebep olmaktadır. Özel okullarda eğitim alan ve devlet okullarında okuyan öğrencilerin yabancı dil öğrenmede aynı olanaklara sahip olmaması sonucu özel okullarda okuyan öğrencilerin yabancı dilde daha başarılı olmaları, devlet okulunda okuyan öğrencilerin başarılarının düşük olması ve yabancı dil öğrenimine fırsat bulamamaları da bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Dünya üzerinde yabancı dil öğreniminde dahi ırkçılık problemleri yaşanmaktadır. Amerika gibi kozmopolit bir ülkede Zenciler, Hispanic’le ve diğer milletlerle aynı kredilerde yabancı dil öğrenememekte ve öğrendikleri diller eş değer sayılmamaktadır. Son

olarak ise okullarda yabancı dil öğretiminde yapılan hatalar tekrarlanmakta ve öğretim teknikleri değiştirilmektedir (Gallagher- Brett, 2007, s. 7).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YABANCI DİL EĞİTİMİ

Bu bölümde Türkiye’de uygulanan yabancı dil eğitimi; Türkiye’de yabancı dil eğitiminin gündeme gelişi, Türkiye’de yabancı dil eğitiminin gerekçeleri, Türkiye’de yabancı dil eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler ile Türkiye’de yabancı dil öğreniminde yaşanan sorunlar başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

4.1. Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Gündeme Gelişi

Yabancı dil öğretimi Türkiye’de misyoner okulların açılmasıyla gündeme gelmiştir. Birçok dünya ülkesinde bilimsel çalışmalardan yararlanmak ve teknolojiyi yakından takip etmek amacıyla yabancı dil ile öğretim zorunlu tutulmazken Türkiye’de bu durum aksini göstermektedir. Zaman zaman yabancı dil öğretiminin bu kadar baskın tutulmasının arkasında politik sebepler olabileceği akla gelen sorular arasında yer almaktadır (Çelebi, 2006, s. 291).

Türkiye’de yabancı dil öğrenimi 1923 yılında Cumhuriyet’in kurulmasıyla daha da hız kazanmıştır. Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte diğer ülkelerle olan ilişkilerimiz daha da önem kazanmış ve yabancı dile olan ihtiyaç artmıştır. Türkiye’nin bulunduğu siyasal ve bölgesel konumu da bu ihtiyacı bir üst noktaya taşımıştır. Politik olarak artan ihtiyaçlara cevap verme noktasında yabancı dile olan çalışmalar daha da artmıştır (Demirel, 2012, s. 3).

Günümüz dünyasında Türkiye, Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK), NATO, OECD gibi birçok uluslararası kuruluşa üyedir. Üye olunan bu uluslararası kuruluşlarda iletişimi sağlamak adına farklı ulusların dilleri de kullanılmaktadır. Türkiye açısından önem taşıyan bu gibi kuruluşlarda “İngilizce” resmî dil olarak kullanılmaktadır (Demirel, 2012, s. 4). Gelişen Türkiye’de uluslararası ilişkilerin bu kadar önem kazanması farklı örgütlerle ilişki kurmayı sağlayan Batı dillerinin öğrenimini zorunlu hâle getirmiştir. Böylece yabancı dil öğretim programları da okul müfredatlarında yerini almaya başlamıştır (Demirel, 2012, s. 4).

4.2. Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Gerekçeleri

Yabancı dil öğrenmek farklı kültürlerle iletişim sağlamak, farklı alanlarda kazanılmış olan avantajları kişinin bireysel çevresine taşıma olanakları sağlamaktadır. Dil öğrenme farklı yapıları, farklı düşünüş modellerini ve farklı anlayışları kavrama konusunda da olanaklar sağlar (Bahar, 2011, s. 3).

Yabancı dil eğitimi insanı bulunduğu konumdan bir üst noktaya taşır (König, 1989, s. 177).

Yabancı dile olan ihtiyaç zaman zaman kendisini akademik alanlarda da göstermektedir. Özellikle yükseköğretim kurumlarında yapılan akademik çalışmalarda ana dil ikinci plana atılmış, ana dilde yapılan çalışmalar değersiz çalışmalar olarak nitelendirilmiştir. Bilim adamları ise zaman zaman bu gerçeği zaman zamansa ana dilin gerekliliğini savunmaktadırlar. Zaman içerisinde değişen dünyada çağı yakalamak adına her ülke kendi payına düşen şekilde yabancı dil eğitimine destek vermektedir (Çelebi, 2006, s. 287).

İkinci bir dil sadece eğitim olarak değil daha fazla iş imkânı sağlama adına da büyük bir ihtiyaç olarak görülmektedir (Karaca, 2014, s. 42).

4.3. Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Türkiye’de yabancı dil eğitim-öğretiminde kullanılan teknik ve yöntemler de yabancı dil eğitim politikalarını etkileyen faktörler arasında yer almıştır. Doğru bir öğretim tekniğinin uygulanamaması yürürlüğe giren politikaların başarısız olmasına sebep olmuştur.

Türkiye genelinde en çok kullanılan yöntemleri belirlemeye yönelik bir araştırmada yabancı dil öğretim yöntemlerinin kullanım oranları şöyle belirlenmiştir (Haznedar, 2010, s. 360):

- Dilsel-İşitsel Yöntem (% 73.2, 388/530)
- İletişimsel Dil Öğretimi (%75.8, 401/530)
- Dil bilgisi Tercüme Yöntemi (% 62.8, 333/530)

Yabancı dil öğretiminde uygulanan yabancı dil eğitim yöntemlerinin çok çeşitli olmasıyla birlikte oldukları katkıları yeniden değerlendirmek gerekmektedir.

4.4. Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Yaşanan Zorluklar

Türkiye’de yabancı dil öğretimi genellikle okullar, dershaneler ve üniversiteler tarafından yürütülmektedir. Devlet okullarında başarısızlık durumu özel okullara göre biraz daha fazladır. Bunların başlıca nedenleri arasında, öğretmen sayısının ve ders saatinin yetersizliği, öğretim metotlarının yetersizliği ve lise eğitiminde sadece üniversite sınavlarına odaklı eğitim yapılmasıdır. Bunun yanında özel okul ve dershanelerde eğitim gören öğrenciler ise tecrübesiz ve kalitesiz eğitim ile yüzleşmek durumunda kalmaktadırlar. Yine üniversitelerde bir yıl zorunlu hazırlık derslerine tabi tutulan öğrencilerin de başarılarında çok büyük bir farklılık gözükmemektedir (Ersöz, 2006).

Yabancı dil öğretimine vurgulanan önemin artması ile birlikte yabancı dille eğitim yapan okullarda da artış görülmüştür. Yabancı dil ile öğretim yapan okulların sayılarının artışıdaki en büyük sebep ise yabancı dilin en iyi yabancı dille öğretim yapılarak öğretildiğine inanılmasıdır (Çelebi, 2006, s. 287). Dil öğretiminde avantaj sağlamak için öğretime erken yaşta başlamak gerekmektedir. Küçük yaşta dil öğretimi Türkiye’de yavaş yavaş sisteme oturtulmaktadır. Fakat Türkiye’deki öğretmenler gramer konularındaki başarılarını pratikte gösteremedikleri için dili aktif olarak kullanmakta yaşanan sorunlar devam etmektedir.

Yabancı dille eğitim sadece yükseköğretimde değil ortaöğretimde de sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur. Yapılan araştırmalarda aslında birçok Anadolu lisesi öğrencisinin yabancı dil ile öğretilen fen bilimleri derslerinin ana dilde olmasını tercih ettiği görülmektedir. Fen bilimleri derslerinin yabancı dilde öğretildiği okullarda -yabancı dil dayatması sebebiyle- üniversite giriş sınavında öğrencilerin başarılarının düşük olduğu görülmüştür. Bunun yanında özel okullarda okuyan birçok öğrenci bu okulları tercih etmelerinin en önemli sebebinin yabancı dil eğitimi olduğunu vurgulamışlardır (Çelebi, 2006, s. 293).

Yükseköğretim ve ortaöğretim arasında belirlenmiş bir iletişim söz konusu olmadığından yabancı dil öğretimi üzerine somut bir çözüm yolu bulunamamış bu da

öğrencilerin akademik başarısızlıklarına sebep olmuştur. Bu durumda doğru bir yabancı dil eğitim politikasının önerilmesi en gerekli ihtiyaçlardan biri hâline gelmiştir (Demirel, 1978, s. 46).

Yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin yoğunluğu da yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunlardan bir diğeridir. Ağır dil bilgisi kuralları ile doldurulmuş olan kitaplar öğrencilerin motivasyonlarını kırdığı gibi başarılarını da etkilemektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda özellikle İngilizce için belli oranda yabancı kelime bilmenin o dil hakkındaki konuşmaları ve yazışmaları anlamada çok büyük bir rolü olduğu söylenmektedir. Bu durumda ağır kelimeler ve dil bilgisi kuralları ile doldurulmuş kitaplardan ziyade yaş ve döneme göre öğrenilmesi gereken kelimeleri hedef alarak hazırlanan materyallerin yabancı dil eğitimine katkı sağlayacağı da düşünülmektedir (Çetin, 2014, s. 25).

Farklı yabancı dilleri öğrenememenin önemli gerekçeleri arasında ilk sırada yer alan durum motivasyondur. Gerekli motivasyonun sağlanamaması ise tamamen uygun olmayan metotların kullanımı ile ilgilidir (Arslan, 2009, s. 312).

Eğitim Kongresinin (29-30 Kasım 2013) açılışında konuşan Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Yusuf Tekin Türkiye’de asıl problemin yabancı dil eğitimi olmadığını aksine dil eğitimi ve öğretimiyle ilgili sorunların olduğunu vurgulamıştır (“Yabancı dil”, 2013). Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)’nin düzenlemiş olduğu “Yabancı Dil Öğretimi” konulu 5. Eğitim Kongresinin açılış konuşmasında TOBB Başkanı Rıfat Hisarcıklıoğlu, Türkiye’nin var olan yabancı dil öğretimi ihtiyaçlarının hâlen giderilemediğini vurgulamıştır. Bu sorunun en önemli iki kaynağı öğretmenlerin yeterli dil öğrenme motivasyonlarının olmayışı ve öğrencilerin yabancı dil öğreniminin önemini kavrayamamış olmalarıdır. Hisarcıklıoğlu bu durumu takip eden sorunların ise yabancı dil öğretiminde yeterli düzeyde materyal olmaması, sınıfların sayılarının fazla oluşu ve öğretmenlerin yetersizlikleri olduğunu söyleyerek yabancı dilin öncelikle dil bilgisi kuralları ile değil de iletişim kurularak öğretilmesi gerektiğini eklemiştir (İHA, 2013).

Yabancı Dil Öğretimi üzerine yapılan bu kongrenin yayımlanan sonuç raporunda yabancı dil öğretiminde, özellikle İngilizce esas alınarak yapılan öğretimde, karşılaşılan sorunlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Yabancı dil öğretim sistemi ölçme ve değerlendirme sisteminden hariç olarak öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ile yapılmalıdır.
- Sınav türlerinde sadece belli bir soru tipinin yerine diğer soru tiplerine de yer verilmelidir.
- Özellikle İngilizce, ulusal olan sınavlarda değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.
- Cambridge ESOL gibi okuma-yazma-dinleme-konuşma becerilerinin dördünün de ölçüldüğü sınavlardan yararlanılmalıdır.
- Yabancı dil öğretiminde uygulanan müfredatın yanında öğrencilerin de günlük hayatlarında kullanabilecekleri ve kendilerini geliştirmeye yardımcı olabilecekleri yapılara başvurulmalıdır.
- Yabancı dil öğretiminde Türk kültürüne de yer verilerek öğrencilerin faydalanabilecekleri eğitim kitapları hazırlanmalıdır.
- Öğrencilerin akademik olarak gelişimlerine büyük katkı sağlayan portfolyo gibi materyallerin içleri öğrencilerin kendi katkılarıyla oluşturdukları şiir, hikâye vb. materyaller ile doldurularak bu süreçte öğrencinin de kendisini izlemesi sağlanmalıdır.
- Yabancı dil öğretmenlerinin de eğitim-öğretimde ortaklaşa çalışmalar yaparak bu gelişimi desteklemeleri beklenmektedir (TOBB, 2013, s. 6).

Türkiye’de yabancı dil öğretimindeki en önemli sorun gramer ağırlık öğretim yöntemlerinin kullanılmasıdır. Gramer kurallarının bu kadar yoğun olarak kullanıldığı bir sistemde maalesef yabancı dil öğretimi de payına düşeni almış ve büyük bir gelişme sağlayamamıştır. Bunun yanında gramer öğretimi ile birlikte eğitim hayatında maddi ve manevi kayıplar da yaşanmıştır ve bu da yabancı dil öğretimini olumsuz etkilemiştir (Arslan, 2009, s. 312).

Üniversitelerde yaşanan yabancı dil sorunları da yabancı dil öğretimini farklı boyutlara taşımaktadır. Örneğin yabancı bir dil ile öğretim sağlayan fakültede alan dersleri o yabancı dil ile değil ana dil olan Türkçe ile yapılmaktadır (Bahar, 2011, s. 3).

Okullarda uygulanan sınav sistemleri de dil öğretiminin gerilemesinde büyük rol oynamaktadır. YGS ve LYS gibi sınavlarda öncelik diğer ders başarılarına verildiği için dil öğretimi otomatik olarak ikinci plana atılmıştır. Ayrıca LYS tarzı sınavlar

öğrenci becerilerinin önünde büyük engel oluşturarak gerçek başarıyı da yansıtmamaktadır. Genel itibarıyla olması gereken lise müfredatını takip eden öğrenci oranı % 10-15 civarındadır ve bu da öğrencilerin genellikle lise son sınıflarında bu sınav odaklı çalıştıklarının bir kanıtıdır (Bahar, 2011, s. 3). Ortaöğretim kurumlarında öğretilen yabancı dillerin yükseköğretim kurumlarında etkili olup olmadığı da farklı bir problem durumudur. Bu sınav türleri ülkemizde dil öğretiminin önündeki ciddi problemlerin başında yer almaktadır. Bunun yanında ailelerin desteğinin az olması ve öğretmenlerin öğretimi test odaklı çalışmalarla gerçekleştirmesi, olası sorunları daha da kalıcı hâle getirmektedir (Bahar, 2011, s. 3).

Aynı zamanda üniversitelerin öğretmenlik ve filoloji bölümünden mezun olan öğrencilerinin birbirine eş değer tutulması da sayılabilecek başlıca sorunlar arasındadır. Hâlbuki bu adaylar dil öğretimi konusunda iki farklı eğitimden geçmiş ve farklı alanlarda uzmanlaşmışlardır. Bu durumda her iki adaydan da aynı seviyede çıktı alınması pek mümkün değildir. Sonuçta da okullarda işlenen müfredat ve öğretilen konuların farklı aktarımı ve çıktılarının farklı değerlendirilmesi sorunu oluşmuştur (Erdem, 2013). Bu sıralamayı yine yetersiz ve etkisiz öğretim elemanları, müfredat eksikliği ve uygun öğretim koşullarının sağlanamaması takip etmektedir (Bahar, 2011, s. 3). Bunun yanında dönemin (2006) Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in de ifade ettiği gibi öğretmenlerin yetersiz oluşu durumu farklı bir boyuta taşımıştır.

Fakat yabancı dil öğretiminde karşılaşılan bazı sorunlar direk olarak kültürel boyutta değerlendirilmelidir. Örneğin Türkiye İslami bir geçmişe sahip bir ülke olması dolayısıyla yabancı dil eğitim denince akla ilk gelen şey Kur'an-ı Kerim'in ezber yoluyla öğrenilmesidir. Bu durum her yabancı dile karşı ezber tutumuyla yaklaşıldığını vurgulamaktadır. Ve aslında zaman zaman ezberci tutumun yanlış anlamalara sebebiyet verdiğini, asıl olarak yazılı metne bakılması gerektiğini göstermektedir (König, 1989, s. 168). König (1989) yabancı dil öğrenmeye karşı olan tutumun sadece Türk halkının kültüründen kaynaklanmadığını, aslında bu durumun diğer dünya ülkelerinde de yaşandığını söylemiştir.

Yabancı dili tam anlamıyla öğrenmenin yolunun aslında ana dili tam olarak öğrenmekten geçtiği araştırmalar dâhilinde kanıtlanmış ve yabancı dil öğretiminde

yapılan hatalarının çoğunun ana dilin eksik oluşundan kaynaklandığı ortaya konulan sonuçlar arasında yer almıştır (Çelebi, 2006, s. 304). Yabancı dilin olduğu kadar ana dilin öğretimi de ülkelerde yaşanan ciddi sorunlar arasında değerlendirilmektedir. Bir grup bilim insanı Türkçenin sadeleştirilmesini ve bir bilim dili olması gerektiğini savunmaktadır çünkü onlar ana dilin bir milletin kültürünün özü olduğuna inanmaktadırlar. Diğer bir grup ise yabancı dile olan önemin arttırılması gerektiğini savunmaktadır. Bu sorunlar yer yer ve zaman zaman ortaya çıkmaktadır. Örneğin üniversitelerde yaşanan başlıca sorunlar arasında yabancı dil ile eğitim gelmektedir (Çelebi, 2006, s. 285).

Türkiye’de yabancı dil eğitiminde var olan bir problem ise küçük yaşta yabancı dil öğreniminde verimli sonuçlar elde edilememesidir. 1997-1998 yılından itibaren yabancı dil öğretimine başlanan ülkemizde Amerika gibi ülkeleri örnek almak gerekmektedir. Erken yaşta yabancı öğretiminde üç temel sorun göze çarpmaktadır:

- İlköğretim ve ortaokullar arasında belirli bir düzen ve istikrar sağlanamamıştır.
- Okullarda yabancı dil ile ilgili eğitim ve öğretimi sağlayan öğretmenlerin yabancı dil bakımından nitelikleri yetersizdir.
- Yabancı dil öğretiminde dersi alan öğrencilerin nitelikleri (yaş, sınıf, ortam, gelişim amaçları vb.) göz önünde bulundurulmamaktadır (Aslan, 2008, s. 7).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE UYGULANAN YABANCI DİL EĞİTİM POLİTİKALARI

Türkiye’de yaşanan tarihsel gelişmeler sebebiyle yabancı dil öğretimini Cumhuriyet’ten önce yabancı dil öğretimi ve Cumhuriyet’ten sonra yabancı dil öğretimi olarak iki ana başlık altında toplayabiliriz.

5.1. Cumhuriyet’ten Önce Yabancı Dil Öğretimi

Cumhuriyet’ten önce yabancı dil öğretimi diye adlandırılan dönem Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu olan 1299 yılından Cumhuriyet’in ilanı olan 1923 yılına kadar geçen uzun bir süreçtir. Bu uzun süren dönem de kendi içerisinde Tanzimat’tan önce ve Tanzimat’tan sonra olmak üzere yine ikiye ayrılmaktadır. Bu dönemin Tanzimat’tan önce ve Tanzimat’tan sonra diye ikiye ayrılmasındaki ana neden ise Tanzimat’a kadar olan dönemde din esas alınarak Tanzimat’tan sonra ise Batılı devletler esas alınarak yönetilmiş olmasıdır (Demirel, 2012, s. 4).

Tanzimat Dönemine Kadar Geçen Süre: Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğunda din esasına dayalı iki çeşit okul vardı. Bunlar sıbyan mektepleri ve medreselerdi. *Sıbyan Mektepleri* çocukların eğitimine dinî bilgilerin hâkim olduğu eğitimin ilk verildiği okullardı. Bu okullarda ne ana dil olan Türkçenin öğretilmesi ne de Arapça öğretimi çok önemli değildi (Başöz, 1968’den akt. Demirel, 2012, s. 5). *Medreseler* ise tamamen İslamiyet adına eğitim veren kurumlardı ve bu kurumlarda ana dil olan Türkçe okutulmuyor onun yerine Arapça okutuluyordu. Bu uygulamayla birlikte de Osmanlı Döneminde ikinci yabancı dil uygulaması başlatılmış oluyordu (Demirel, 2012, s. 5).

Bu iki eğitim kurumunun yanında saray okulları olarak bilinen *Enderun Okulları* da eğitime hizmet veren bir diğer kurumdu. Bu okullar tamamen saraya hizmet edecek olan görevlileri yetiştirmek amacıyla kurulmuştu ve bu okullarda Türkçe dışında yabancı dil olarak Arapça ve Fransızca da öğretilmekteydi. Bu okullarda aynı zamanda Türk olmayan çocuklara ikinci yabancı dil okutuluyordu (Demirel, 2012, s. 5).

Tanzimat Döneminden Cumhuriyet'in İlanına Kadar Geçen Dönem:

Tanzimat'ın 1839 yılında ilan edilmesiyle birlikte Osmanlı Hükûmetinde çağdaşlaşma ve Batılılaşma hareketleri siyaset, ekonomi ve eğitim gibi tüm alanlarda başlamıştır. Orduda oluşan Nizam-ı Cedit hareketi de bu gelişmelere destek olmuştur (Demirel, 2012, s. 5).

1773 yılında Mühendishane-i Bahr-i Hümayun ve 1796 yılında da Mühendishane-i Berr-i Hümayun açılmıştır. Bu iki okulda hizmet veren öğretmenler devrin en önemli matematikçileri ve teknik dersler için de yabancı uyruklu öğretmenleridir. Bu okullarda verilen eğitimlerde iki yıl içerisinde okuma-yazma, genel kültür ve Fransızca dersleri gösterilmiştir. Osmanlı döneminde Tanzimat'tan sonra yabancı dil öğretim programlarının okul müfredatında yer alması hareketi ilk ordu okullarında ve Fransızca ile gerçekleştirilmiştir (Demirel, 2012, s. 6).

Yine 1827 yılında açılan Tıphane-i Amire'deki dersler de Fransızca verilmiştir (Demirel, 2012, s. 6). Fakat dönemin Osmanlı Padişahı olan Sultan II. Mahmut'un tıp eğitiminin yabancı bir dil ile olmasını gerektiğini savunması dönem içerisinde ciddi eleştirilere maruz kalmıştır (Ergun, 1973'ten akt. Demirel, 2012, s. 6).

Tanzimat Döneminde yine ortaöğretim seviyesinde yabancı dil ile öğretim vermek üzere açılan Galatasaray Lisesi amacına uygun olarak dönemde dönüm noktası olmayı başarmıştır (Demirel, 2012, s. 6).

Türkiye'de yabancı dil öğretimi çalışmaları genellikle diğer ülkelerle ilişkilerin artmasıyla doğru orantılı olarak artış göstermiştir. Örneğin Tanzimat Döneminde Fransız kültürünün etkisinde kalınarak Fransız diline olan yoğun baskı artmış olsa da bu etki Almanların gelmesiyle Almanca lehine artmıştır (Demirel, 2012, s. 7). Tanzimat Dönemiyle birlikte Fransa etkisinde kalan Osmanlı'da daha çok Fransızca gündeme gelirken Meşrutiyet ile birlikte Almanca, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise İngilizce önem kazanmaya başlamıştır (Cem, 1978'den akt. Demirel, 2012, s. 7).

1896 yılında İdadi ve Sultani adıyla devlete ait yeni ortaöğretim kurumları açılarak bu okulların ders programlarına yabancı dil bir ders olarak eklenmiştir (Demirel, 2012, s. 7).

Adım adım Cumhuriyet'in ilanına doğru ilerlerken 1908 İnkılabından sonra eğitim veren kurumlarda yabancı dil öğretilmesi ayrı bir önem kazanmış ve Fransızca zorunlu yabancı dil, Almanca ve İngilizce de isteğe bağlı seçmeli yabancı diller olarak müfredatta yerini almıştır (Demirel, 2012, s. 7).

Tanzimat Döneminde yabancıların açmış olduğu ilk yabancı resmî okul Robert Kolejidir. 1863 yılında Amerikan kültürünü yaymak için açılan bu okulda öğretim dili İngilizcedir ve İngiltere'deki çağdaş okulların eğitim programlarına benzer bir eğitim programı yürütülmektedir (Demirel, 2012, s. 7).

Tanzimat ve Islahat Fermanlarının ilanı ile ülkede yabancıların açmış olduğu okullar gittikçe hız kazanmış başta Fransız, İngiliz ve Amerikalılar olmak üzere Alman ve İtalyanlar da kendi dilleri ile eğitim veren okullar açmışlardır. Bu yabancı okulların sayılarının bu kadar artmasına karşılık Türkler 1864 yılında kendilerine ait ilk özel okullarını açmışlardır. 1873 yılında kurulan İstanbul'un ilk özel lisesi olan Darüşşafaka'da özellikle o dönemde matematik, fen ve Fransızca derslerinde çok ciddi başarılar elde edilmiştir (Demirel, 2012, s. 7). Darüşşafaka kurulduğu günden bugüne kadar yabancı dille hizmet vermekte olan bir Türk kolejidir (Demirel, 2012, s. 8).

5.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilanından sonra yabancı dil eğitimiyle ilgili ciddi adımlar atılmıştır. Cumhuriyet Döneminde eğitim ve öğretimdeki en önemli gelişme 3 Mart 1924 tarihinde 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılmasıdır. Bu Kanunla birlikte öğretim birleştirilmiş ve Osmanlı Döneminde kurulmuş olan medreseler kapatılarak yerini günümüz okullarına bırakmıştır (Demirel, 2012, s. 8).

Medreselerin kapatılmasıyla birlikte Osmanlı Dönemindeki okullarda öğretilen Arapça ve Farsça bu dönemde kaldırılarak ders müfredatlarına Batı'ya ait olan Almanca, Fransızca ve İngilizce dersleri konulmuştur. Arapça dersi ise sadece İmam Hatip Lisesi programlarında meslek dersi müfredatında yer almıştır (Demirel, 2012, s. 9). 1929-1930 yıllarında ise bu yabancı dil dersleri lise müfredat programlarından tamamıyla çıkarılmıştır (Akyüz, 2012, s. 353).

Cumhuriyet'in ilanından sonra dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak diğer uluslarla olan ilişkiler ayrı bir boyut kazanmış, bu ülkelerdeki gelişmeleri yakından takip etmek şart olmuştur. Bu nedenle Cumhuriyet'in ilanından sonra gelişen dünyaya ayak uydurmak adına Türkiye'de açılan yabancı okullar ve yabancı dille eğitim veren okullarda ciddi bir artış yaşanmıştır (Demirel, 2012, s. 9). Kurtuluş Savaşı'nı bitiren ve 24 Temmuz 1923 yılında imzalanan Lozan Barış Antlaşması'na ekli olan mektuplarda İngiltere, Fransa ve İtalya gibi yabancı devletlerin açacağı okulların tanındığına dair bilgiler bulunmaktadır (Akyüz, 2012, s. 374). 1924-1925 eğitim-öğretim döneminde öğretmen okullarında okutulan ders müfredatında ise Ecnebi lisanı adı altında beş senede toplam 11 saat yabancı dil eğitimi verilmektedir (Akyüz, 2012, s. 381).

Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan gelişmelerle birlikte uluslararası ilişkiler daha da artmıştır. Artan ilişkilerle birlikte kitle iletişim araçlarında ve bilgi alışverişinde yabancı dile olan ihtiyaç fazlalaşmıştır. 1955 yılından sonra birçok dersi yabancı dil ile veren kolej adı altında yeni lise türleri açılmıştır. Bu liseler 1975 yılının Temmuz ayından itibaren ise Anadolu Liseleri olarak tanımlanmışlardır. Bu lise türü paralı ve parasız olmak üzere iki yönlü öğretim yapmaktadır. Bu okullarda hazırlık sınıfı ve artı üç yıl eğitim olmak üzere toplamda dört yıl eğitim verilmektedir. Anadolu liselerinde okuyan çocukların yabancı dil seviyelerinin ilerlemesi ve üniversite kazanma sırasındaki başarıları velileri bu okullara hayran hâle getirmiştir (Akyüz, 2012, s. 356).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1956 yılına kadar geçen sürede yabancı dille eğitim veren tek lise Galatasaray Lisesiydi. Daha sonra yabancı dille eğitim yapmak amacıyla Anadolu Lisesi adı altında okullar açılmaya devam edilmiştir. 1974-1975 yıllarında ise yabancı dille eğitim yapan liselerin sayısı 12'ye, 1982-1983 yıllarında bu okulların sayısı 23'e, 1986-1987 yıllarında ise bu sayı 103'e çıkmıştır (MEGSB, 1986'dan akt. Demirel, 2012, s. 9). Cumhuriyet Döneminde açılan yabancı okullar tüm olumsuzluklara rağmen varlıklı aileler tarafından fazlaca rağbet görür hâle gelmiştir. 1938 yılında yayımlanan *Hayat* dergisi bu konuyu ele alarak varlıklı ailelerin çocuklarını neden bu okullara yollama taraftarı olduklarını açıklamıştır. Dergide yapılan açıklamaya göre aileler bu yabancı okulları; çocuklarının daha iyi

yabancı dil öğrenmesini ve piyano çalmasını istedikleri için tercih etmişlerdir (Akyüz, 2012, s. 375).

1940-1941 yıllarına gelindiğinde Hasan Ali Yücel'in bakanlığı döneminde Ankara'da Atatürk ve Kız Liselerinde, İstanbul'da Galatasaray Lisesinde müfredatta bulunan fen ve edebiyat derslerine ek olarak "Klasik Kol" adı altında haftada beşer saat olacak şekilde Latince dersi okutulmuştur. "Klasik Kol" uygulaması 1949 yılında kaldırılmıştır fakat İstanbul Erkek Lisesi gibi büyük liselerde Latince dersleri okutulmaya devam edilmiştir (Akyüz, 2012, s. 353).

Atatürk 1 Kasım 1925 yılında TBMM'nin yasama dönemi açılış konuşmasında; öğrencilerin öğrenim imkânlarının sağlanması için devlet olarak hazır olduklarını; bunun yanında ailelerin de bu konuda çocuklarına destek olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Yapılan çalışmaları aktifleştirmek adına ise 31 Ocak 1928 tarihinde Türk Eğitim Derneği kurulmuş ve bu dernek okul açma çabalarına, 1931-1932 eğitim-öğretim yılında ilkokul açarak katkı sağlamıştır. Türk Eğitim Derneği 1933-1934 ve 1936-1937 yıllarında ortaokul ve lise bölümlerini de açarak eğitim-öğretime devam etmiştir. 1937-1938 eğitim-öğretim yılında ise İlk Öğretmen Okullarının ikinci kademesi olarak sayılan ortaokul kısmında daha çok mesleki tecrübeye dayanarak öğrenci yetiştirilmiş ve bu okullarda toplam beş saat yabancı dil dersi okutulmuştur (Akyüz, 2012, s. 382). Açılmış olan bu okullar 1951-1952 yılına kadar takviyeli İngilizce eğitimi yaparken bu yıldan sonra tamamıyla İngilizce eğitim ve öğretime başlamışlardır (Demirel, 2012, s. 10). 1937-1938 öğretim yılında genel ortaokulların haftalık ders programlarında toplam 13 saat, liselerin edebiyat bölümlerinde 15 saat ve fen bölümlerinde 13 saat yabancı dil dersi işlendiği görülmektedir (Akyüz, 2012, s. 354). 1974-1975 öğretim yılında ise Türk Eğitim Derneğine bağlı diğer beş özel Türk Lisesi İngilizce diliyle eğitim vermeye devam etmiştir (Demirel, 2012, s. 10).

Türk Eğitim Derneğinin çabaları takdir edilmiş ve ilerleyen yıllarda İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana gibi büyük illerde gençlerin ilgisini çekebilecek şekilde takviyeli İngilizce eğitim veren özel okullar açılmıştır. Bu okulların sanıldan daha fazla ilgi görmesinin sebepleri arasında gençlerin yabancılara olan tutkusu ile bir yabancı dil öğrenme istekleri ve velilerinin de bu isteklerini karşılama tutkusu bulunmaktadır (Demirel, 2012, s. 10). Normal devlet liselerinde yabancı dil ders saati

üç ve beş saat arasında değişirken özel okullarda bu sekiz-on saate kadar çıkmaktadır (Demirel, 2012, s. 10).

Gelişen Türkiye Cumhuriyeti'nin yanında devlet ile birlikte özel sektörün de eğitimde yer alması, okul programlarında ülke çapında yabancı dil eğitime ağırlık verilmesini gerekli kılmıştır. 12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra 7 Kasım 1982'de kabul edilen 82 Anayasası'nda eğitim ve öğretimle doğrudan ilgili "Türkçeden başka hiçbir dil, okullarda Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz (md. 42)." maddesi yer almıştır (Demirel, 2012, s. 11).

1981-1982 öğretim yılında genel ortaokulların haftalık ders programlarında toplam dokuz saat, liselerin edebiyat bölümlerinde toplam 13 saat ve fen bölümlerinde ise 12 saat yabancı dil dersi işlendiği görülmektedir (Akyüz, 2012, s. 355).

1988-1989 öğretim yılında, ortaokullarda, "Basamaklı Kur Sistemi" getirilmiş ve yabancı dil öğretiminde değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklere göre ortaokul birinci sınıflar için yabancı dil eğitimi zorunlu, daha sonraki sınıflarda ve liselerde isteğe bağlı seçilmek üzere bırakılmıştır. Ayrıca yabancı dil dersinden alınan not hiçbir şekilde sınıf geçmeyi etkilemeyecektir. Fakat 1989-1990 yıllarında da bu uygulama kaldırılmış yabancı dil zorunlu dersler müfredatında yerini almıştır (Akyüz, 2012, s. 355).

18.08.1997 tarihinde ANAP-DSP-DTP Koalisyon Hükûmeti tarafından yayımlanan kanunla birlikte ilköğretim kesintisiz sekiz yıla çıkarılmıştır. Sekiz yıla çıkarılan ilköğretim ile birlikte müfredat programlarında da çeşitli değişiklikler yapılmıştır. 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren dört ve beşinci sınıflarda okutulmak üzere "Yabancı Dil 1" dersleri konulmuştur (Akyüz, 2012, s. 351).

5.3. Yabancı Diller Öğretimini Geliştirme Merkezinin Kurulması

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yabancı dile olan ihtiyaç ülkeler arası gelişmişliklerle birlikte daha da artmıştır. Bilim ve teknikte yaşanan hızlı gelişmeler bireylerin bir yabancı dil bilmenin faydasının ne kadar büyük olduğunu anlamalarına yardımcı olmuştur (Demirel, 2012, s. 14).

Türkiye’de yabancı dil öğretiminde kullanılan programların geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar 1968 yılında Avrupa Birliği ile yapılan iş birlikleri sonucunda daha da artmıştır. Bu iş birliklerinden sonra okul programlarını geliştirmeye yönelik çalışmalar önem kazanmıştır (Demirel, 2012, s. 14).

11.02.1972 tarihinde 639 sayılı Bakanlık onayı ile çıkan kanun ile birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak “Yabancı Diller Öğretimini Geliştirme Merkezi” kurulmuştur. Bu merkez ile birlikte Avrupa Konseyi ile ortak olarak kurulan programlar dâhilinde Almanca, Fransızca ve İngilizce ders materyalleri resmî okullarda denenmeye başlanmış ve yabancı dil müfredat programı geliştirmeye hız verilmiştir (Demirel, 2012, s. 14). Bu uygulama 1972-1973 yılları arasında 32 okulda uygulanmıştır. Yabancı dil öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalarda 4 Haziran 1973 yılında Tebliğler Dergisinin 1747 sayılı dergisinde yayımlanmıştır. Yayımlanan bu program ortaokul ve liselerde uygulanacak şekilde hazırlanmıştır. Bu program dâhilinde yabancı dil öğretirken uygulanacak olan yöntemler, yabancı dil öğretirken uyulacak kriter ve ilkeler, konu başlıkları ve öğrenme aşamaları, ders araç ve gereçleri belirlenmiştir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları ise 1974-1975 yıllarından sonra yavaş yavaş tedavülden kaldırılmıştır (MEB, 1973’ten akt. Demirel, 2012, s. 15). 1973- 1977 yılları arasında uygulanan bu programın daha çok ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik olduğu anlaşıp daha sonra Meslek ve Teknik Liseler içinde ayrı bir hazırlıkta bulunulmuştur. Bu çalışmanın adı Osansor Projesidir ve bu proje kapsamında öğrencilere yönelik özel ders kitapları hazırlanmıştır (Demirel, 2012, s. 15).

Yabancı dil ile öğretim yapan liseler ile takviyeli yabancı dil öğretimi yapan liseler hazırlanan bu çalışmaların dışında kalmış ve bu okulların yabancı dil öğretim programları ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış, okulların da MEB’den konuyla ilgili hiçbir talepleri bulunmamıştır (Demirel, 2012, s. 15).

Millî Eğitim Bakanlığı 1980’den sonra yabancı dil eğitim ve öğretimindeki programlarına hız katmıştır. 1983 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulunun kararıyla Anadolu Liselerinin müfredatına yabancı dil hazırlık sınıfının (İngilizce) konulması için çalışmalar başlatılmıştır (Demirel, 2012, s. 15).

1983 yılında Anadolu Liselerinin müfredatlarında uygulanmak üzere hazırlanan bu program sadece İngiliz dilini kapsamış ve 1984-1984 yıllarından sonra 3 yıl uygulanmak üzere 2170 sayılı Tebliğler dergisinde duyurulmuştur. Bu uygulama Türkiye’de yabancı dil eğitiminde temel noktası olmuştur (Demirel, 2012, s. 15). Bu çalışmalara ek olarak 14 Eylül 1985 yılında 18868 sayılı Resmî gazetede yabancı dil eğitimi ve öğretimi hakkında bir yönetmelik yayımlanmıştır (Demirel, 2012, s. 15).

Yayımlanan bu yönetmelikten sonra 1985-1986 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim ve Gençlik Spor Bakanlığı, yabancı dil öğretimini daha etkili hâle getirmek için yabancı ve Türk uzmanlardan oluşan bir heyet vasıtasıyla yeni bir araştırma ortamına olanak sağlamıştır. Aslında bu uygulamaların tekrarının sağlanması ve araştırma geliştirme projelerinin sürekli olması için gerekli destekler her zaman sağlanmalıdır (Demirel, 2012, s. 15).

5.4. Yabancı Dil Öğretiminde Basamaklı Kur Sisteminin Uygulanması

Yabancı dil öğretiminin etkililiğini arttırmak adına en önemli yenilik son yıllarda uygulanan basamaklı kur sistemine geçiştir. 1988-1989 yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından basamaklı kur sistemine geçmek için şu kararlar alınmıştır:

1. Altı basamaktan oluşan sistemin her süresi bir öğretim yılıdır.
2. Sadece birinci basamak zorunlu, diğer basamaklar isteğe bağlıdır.
3. Basamağın sonunda başarılı olan öğrencilere o kura ait sertifikalar verilir.
4. Sistem içerisinde ders alırken farklı bir yabancı dili seçmek mümkündür.
5. Derslerin haftalık saati 5, sınıf mevcudu ise en az 8 en fazla 25 kişidir.
6. Öğrencinin başarısı yıl sonunda yapılan merkezî bir sınav sistemi ile ölçülmekte ve bu sınavdan 70 ve üzeri alan öğrenciler başarılı sayılmaktadır.

Sistemle ilgili uygulamaların esasları yönerge dâhilinde gerçekleştirilmektedir (Demirel, 2012, s. 16).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 1988 yılında kurulan “Yabancı Dil Eğitimini Geliştirme Merkezi” (YADEM)’nin basamaklı kur sisteminin başarılı olmasını sağlanması, yabancı dil öğretmenlerinin kurumlarda başarılı bir şekilde ders işleyebilmesi ve program ve materyal geliştirmek için çeşitli

uygulamalar geliştirmişlerdir. Sistemin uzun süreçte başarılı olmasını sağlayabilmek için öğrenci, öğretmen, öğretim programları, kitap, araç-gereç, mevzuat, bütçe ve okul binası derslik gibi unsurların bir bütün olarak düşünülmesi öngörölmüş fakat uygulamada yaşanan sıkıntılardan dolayı bu sistem 1989-1990 eğitim öğretim yılında tedavölden kaldırılıp eski uygulamalara devam edilmiştir (Demirel, 2012, s. 16).

5.5. İkinci Yabancı Dil Öğrenimine Başlanması

Yabancı dil öğretimi adına Türkiye tarihinde 1990-1999 yılları arasında iki önemli gelişme yaşanmıştır.

1. 1997 yılında zorunlu eğitim olan İlköğretim eğitimi 8 yıla çıkarılmış ve yabancı dil (İngilizce) 4. ve 5. sınıfın ders müfredatlarında yer almıştır. Böylece 9 yaşındaki öğrencilere yabancı dil öğrenebilme fırsatı tanınmıştır.
2. Yabancı dil öğreniminde çeşitliliğe gidilerek ikinci bir yabancı dil öğrenimi desteklenmiş ve İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Çince, Japonca ve Rusça ikinci yabancı dil olarak listede yerini almıştır (Demirel, 2012, s. 17).

Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla 4. ve 5. sınıflar için uygulanan İngilizce ders programlarının yanında Almanca ve Fransızca ders programları da kabul edilmiştir. Fakat Almanca ve Fransızca dersleri için yeterli talep gelmemesi sebebiyle bu derslerin programlarında uygulamaya geçilememiştir (Demirel, 2012, s. 17).

İlköğretim okullarının müfredat programları gözden geçirildiğinde 4. ve 5. sınıflar için zorunlu 2 saat yabancı dil (İngilizce), 2 saat de seçmeli yabancı dil dersi yer aldığı görölmüştür. 6, 7 ve 8. sınıfların ders programları incelendiğinde haftada 4 saat yabancı dil (İngilizce), 2 saat de seçmeli yabancı dil dersi olduğu görölmektedir (Demirel, 2012, s. 17).

Millî Eğitim Bakanlığı zorunlu yabancı dil öğretiminde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusunda bir liste hazırlar. Bu listede ilköğretim sınıfları için İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusça yer alırken ortaöğretim için İngilizce, Fransızca, Almanca ve Arapça yer almaktadır (Demirel, 2012, s. 18).

Bunun yanında okullara öğrenci gönderecek olan veliler de okulların sundukları olanaklara göre seçimlerini yaparlar. Çoğu okulda yabancı dilin kalıplaşmış bir nitelik kazanmış olması velilerin okul tercihinde büyük rol oynamaktadır (Demirel, 2012, s. 18).

Liselerde seçmeli yabancı dil dersi için ayrılan süre genellikle 2 saattir ve yabancı dil sınıfları için özel bir sınıf mevcudu yoktur, sınıf mevcudu diğer dersler gibi 30 kişidir (Demirel, 2012, s. 21). Okullarda en çok kullanılan ikinci yabancı dil Almancadır. Almancayı takip eden ve yine en çok talep edilen diğer bir dil ise Fransızcadır. Fransızca Almancaya göre daha nadir tercih edilen ikinci yabancı dil olarak eğitim ve öğretim müfredatında yerini almıştır (Genç, 2004, s. 357).

Genel olarak okullarda verilecek olan ikinci seçmeli dil dersini Millî Eğitim Bakanlığı okullara bırakmıştır. Okullarda açılacak seçmeli yabancı dil dersleri İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Çince ve Rusçadır (Demirel, 2012, s. 18). Fakat genel olarak İngilizce öğretimi diğer dillere fark atacak şekilde önde ilerlemektedir. İlköğretim ve ortaöğretimde genel olarak İngilizce, öğrenciler tarafından % 97 oranında tercih edilmektedir. (MEB, 2006'dan akt. Demirel, 2012, s. 19).

5.6. Yabancı Dil Öğretiminin Bugünkü Okul Programlarındaki Yeri

Türk eğitim sistemi içerisinde yabancı dil eğitimi var olduğu günden günümüze kadar farklı okul programlarına farklı zamanlarda dâhil edilmiş ve uygulama çeşitli etkinliklerde kullanılmıştır. Yabancı dil eğitim zorunluluğu günümüzde her okul kademesinde gündeme gelmekle birlikte özellikle yükseköğretim kurumlarında bu durum genel piyasa çerçevesinde değerlendirilmektedir (Demirel, 2012, s. 11).

Ülkemizde yabancı dil eğitimi genelde ortaöğretim düzeyinde gündeme gelmektedir. Yabancı dil eğitimi ülkemizde bir sorun olarak incelenmek istendiğinde ortaöğretimde uygulanan eğitim sistemine bir bütün olarak bakmakta büyük fayda vardır (Demirel, 2012, s. 11).

Eğitim kurumları arasında farklı programlar uygulayarak yabancı dil eğitimi veren orta dereceli okullar şu şekilde sıralanmaktadır:

- *Normal Yabancı Dil ile Öğretim Yapan Okullar*
- *Takviyeli Yabancı Dil Öğretimi Yapan Okullar*
- *Yabancı Dille Eğitim Yapan Okullar*
- *Yabancı Dille Öğretim Yapan Resmî Okullar*
- *Yabancı Dille Öğretim Yapan Özel Türk Okulları*
- *Yabancı Dille Öğretim Yapan Özel Yabancı Okullar* (Demirel, 2012, s. 13).

5.7. XII. Millî Eğitim Şûrası

Dünya ve Türkiye üzerinde yaşanan tüm siyasal ve ekonomik olayların yabancı dil öğretimine büyük etkisi olmuştur. Cumhuriyet'in ilanı, İkinci Dünya Savaşı, Birleşmiş Milletlerin Kurulması, Avrupa Konseyi gibi önemli gelişmeler bunlar arasında sayılabilir. Bu bölümde Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi'ni ele alan XII. Millî Eğitim Şûrası incelenecektir.

Ülkemizde gelişen dünyaya ayak uydurma adına yapılan çalışmalarda öncelik olarak yabancı dil öğreten okul ve kurumların açılmasına karar verilmiştir. Bu okul ve kurumlar; ilkokullar, ortaokul ve liseler, özel okullar, genel liseler, halk eğitim merkezleri, özel kurs ve dershaneler, devlet memurları yabancı dil eğitim merkezleridir (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 113).

Bu eğitimlerin verilmesi ile birlikte yabancı dil öğrenen öğrencilerin; dil becerisi, sosyolengüistik beceri, dilin etkili kullanımına ait beceriler ve sosyokültürel becerileri edinmeleri beklenir. Bu becerilerin edinilebilmesi ile ilgili olarak 1747 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Öğretim Programında aşağıdaki hedefler belirlenmiştir (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 114):

- Öğrenilen yabancı dili normal şartlar altında anlayabilme,
- Öğrenilen yabancı dili düzgün ifadelerle konuşabilme,
- Öğrenilen yabancı dili okuma ve anlama,
- Öğrenilen yabancı dil ile ifadelerini yazılı olarak bildirme,
- Öğrenilen dili daha sonra kendi bireysel çabaları ile geliştirme.

XII. Millî Eğitim Şûrası'nda yapılan çalışmalar arasında şu başlıklar da yer almaktadır:

Kanunlar ve Yönetmelikler: 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Yönetmeliği Kanunu 14.10.1983 tarihinde 18196 sayılı Resmî gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kalkınma Planları: 1985-1989 yıllarına ait kalkınma planının 140. sayfasında yer alan “Örgün eğitimin her kademesinde yabancı dil eğitime seçmeli ve kademeli olarak ağırlık kazandırılacak ve bunun için gerekli olan programların hazırlanması ve öğretmen ihtiyacının karşılanması için gereken tedbirler alınacaktır.” ilkesi mevcut programlardaki yabancı dil eğitimi özetler niteliktedir (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 115).

Bunun yanında 4 Haziran 1973 gün ve 1747 sayılı Tebliğler dergisinde yayımlanan “Ortaokul ve Liselerin Yabancı Dil Taslak Programları ve Ders Kitapları” isimli programda yabancı dil öğretiminde kullanılacak öğretim yöntemi, materyal, materyallerin nitelikleri, metot vb. araçların neler olacağı açıklanmıştır (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 115).

Yabancı dil öğretiminde kullanılmak üzere sıralanan materyaller; öğretmen kitabı, öğrenci kitabı, alıştırma kitabı, test kitabı, flaş kartlar, duvar resimleri, figürünler, manyetik bantlar, sabit filmler, haberleşme bülteni, radyo programı şeklinde sıralanmış ve tüm bu materyaller İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerine uygun şekilde dizayn edilmiştir. Bununla birlikte araçların metodolojik özellikleri, ders araçlarının nitelikleri ve öğrenci kitaplarının nitelikleri tek tek sıralanmıştır (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 117).

12. Millî Eğitim Şûrasında yabancı dil öğretimine ilişkin yapılan ve yapılacak olan çalışmalar şöyle sıralanmıştır;

- 1988-1989 öğretim yılından itibaren, yabancı dille öğretim yapan okullar haricindeki ortaokul, genel lise ve meslek liselerinde kademeli olarak basamaklı kur sistemine geçiş üzerine çalışmalar yapılmaktadır.
- Ortaokul ve liselerde ikinci yabancı dil ve seçmeli yabancı dil öğretimi programları hazırlanmaktadır.

- Yabancı dil öğretiminde kullanılan Almanca için yeni bir program hazırlanmaktadır.
- Yabancı dil derslerinde eğitim veren öğretmenler için hizmet içi eğitimlere devam edilmektedir.
- Yabancı dil öğretiminin farklı yönleriyle ilgili tavsiyelerde bulunmak üzere bakanlık ve akademisyenlerden oluşan “Özel İhtisas Komisyonu” kurulmuştur.
- Var olan yabancı dil ders kitapları ve materyallerini yenileme çalışmaları yapılacaktır.
- Yabancı dil öğrenimini teşvik etmek adına Yabancı Diller Merkezi kurulacaktır.
- Hizmet içi eğitimlerde görevlendirilecek olan öğretmenler yüksek seviyeli kurslara tabi tutulacaktır.
- Yabancı dil öğretimi ile ilgili çalışmalarda görev almak üzere, İngiltere ve Fransa’dan uzmanlar tahsis edilecektir (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 123).

Bütün bu yenileşme hareketleri arasında yabancı dil öğretiminde yaşanan problemlerde 12. Millî Eğitim Şûrasında yerini almıştır. Bu problemler şu başlıklar arasında sıralanmıştır:

- Okullarda eğitim-öğretimde ihtiyaç duyulan materyallerin eksiklikleri,
- Yabancı dil öğretmenlerinin öğretilen yabancı dili niteliksel bir şekilde öğrencilere aktaramaması,
- Kamuya ait okullarda yeterli derece yabancı dil öğretilmediği düşüncesi,
- Öğretmenlerin eğitim-öğretimde yeterli pedagojik bilgiye sahip olmamaları,
- Yabancı dil ölçme araçlarının yeterli düzeyde hazırlanamaması ve durumdan kaynaklanan akademik yetersizlikler,
- Öğretmenlerin zaman zaman kendilerini yenileyebilmeleri için yeterli ve özendirici tedbirlerin alınmaması,
- Başarılı öğrenciler için ikinci bir yabancı dile yönlendirme yapılmaması,
- Yabancı dil seçilmesi gereken sınıflarda öğrencilerin ağırlıklı İngilizceyi seçmesi ve Almanca ile Fransızcaya talebin olmaması,

- Üniversiteye geçiş sınavlarında yabancı dile gereken önemin verilmemesi,
- Üniversiteye geçiş sınavında yabancı dil ile eğitimi alan öğrencilerin bölümleri Türkçe yapmak zorunda olmaları (Millî Eğitim Şûrası, 1988, s. 124).

ALTINCI BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu ve araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile veri çözümleme tekniklerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

6.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada amaç, 2003-2013 yılları arasında Türkiye’de uygulanan yabancı dil eğitim politikalarının neler olduğu ve bunların gerekçelerini incelemektir. Araştırmanın amacına uygun olarak tarihsel süreç içerisinde ve hazırda bulunan politikalar bulundukları şekliyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bu kapsamda, tarama modelinde betimsel bir alan araştırmasıdır.

6.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2003-2013 yılları arasında Türkiye’de uygulanan yabancı dil eğitimine ilişkin yasal belgeler oluşturmaktadır. Yapılan literatür taraması neticesinde Türkiye’de eğitim politikalarına yön veren yasal belgelerin farklı devlet kurumları tarafından hazırlanan basılı ve elektronik resmî belgeler olduğu görülmüştür. Bu belgeler hükûmet programları, eylem planları, kalkınma planları, millî eğitim şûraları, MEB stratejik planları ve mevzuattır. Bu araştırmanın çalışma grubu, 2003-2013 yılları arasındaki eğitim politikalarını belirleyen şu yasal belgelerden oluşmaktadır:

1. Beş Yıllık Kalkınma Planları: Beş yıllık kalkınma planları DPT tarafından hazırlanmaktadır. Bu araştırmada sekizinci, dokuzuncu ve onuncu beş yıllık kalkınma planları incelenmiştir.

2. Millî Eğitim Şûraları: Millî eğitim şûraları, MEB tarafından belirli aralıklarla geniş katılımlı olarak düzenlenmekte ve şûralarda eğitim politikalarının belirlenmesine ilişkin tavsiye niteliğinde kararlar alınmaktadır. Bu araştırmada 16, 17 ve 18. Millî Eğitim Şûraları kararları incelenmiştir.

3. Hükûmet Programları: Hükûmet programları, yeni kurulan hükûmetin, görev süresince gerçekleştirmeyi planladığı hedefleri içeren metinlerdir. Bu araştırmada AK Parti Hükûmetleri tarafından hazırlanan 58, 59, 60, ve 61. Hükûmet programları incelenmiştir.

4. Eylem Planları: Eylem planları, yürürlükteki kalkınma planı ve hükûmet programı çerçevesinde hazırlanan kısa ve orta vadeli hedefleri gerçekleştirme stratejilerini içerir. Bu araştırmada 58. Hükûmet acil eylem planı ile 60. Hükûmet eylem planları incelenmiştir.

5. MEB Stratejik Planları: MEB stratejik planları MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından hazırlanır ve belirlenen dönem içerisinde eğitim ile ilgili hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğine dair stratejileri içerir. Bu araştırmada MEB 2007-2010 Çalışma Planı ile 2010-2014 Stratejik Planı incelenmiştir.

6. Mevzuat: Mevzuat, TBMM, Bakanlar Kurulu, ilgili bakanlık ya da ilgili bakanlık birimi tarafından hazırlanan kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, tebliğ ve kararları içermektedir. Bu araştırmada 2003-2013 yılları arasında yürürlüğe giren yabancı dil eğitime ilişkin uygulamalarda değişiklik öngören kanun, KHK, yönetmelik, yönerge, genelge, tebliğ ve kararlar incelenmiştir.

6.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman inceleme tercih edilmiştir. Politika analizi, var olan resmî plan, program ve yasal metinlerin incelenmesi yoluyla elde edilen verilerin analizine dayandığından bu çalışmada doküman inceleme yönteminin uygun bir veri toplama tekniği olduğu düşünülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından bir form geliştirilmiştir. Form, çalışma grubunu oluşturan altı farklı yasal belgede yabancı dil eğitime ilişkin bölümlerde yer alan ifadelerin politika ve gerekçe başlıkları altında toplanmasını sağlamak amacıyla iki sütundan oluşturulmuştur.

6.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen yasal metinlerde, yabancı dil eğitime ilişkin hedef, karar, strateji ve uygulamalar ile gerekçeler taranmış ve belirlenmiştir. Ardından “Politikalar ve gerekçeler” başlıkları altında yer alan ifadelerin kodlanmasına geçilmiştir. Kodlamalar bir eğitim politikaları uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından ayrıca incelenmiştir. Kodlama aşaması tamamlandıktan sonra politikalar ve gerekçeler temalandırılmıştır. Temalandırma aşaması, bir eğitim politikaları uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından incelendikten sonra temalara son hâli verilerek tamamlanmıştır.

YEDİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulgularına yer verilecektir. Bulgular, araştırma soruları çerçevesinde kalkınma planları, millî eğitim şûraları, hükûmet programları, eylem planları, MEB stratejik planları, yasal düzenlemeler ve gerekçeler başlıkları altında sıralanmıştır.

7.1. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Onuncu Kalkınma Planı'nda Yabancı Dil Eğitimi Politikaları

7.1.1. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

8. BYKP'de yabancı dil öğrenimiyle ilgili olarak sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte yabancı dil ve diğer branşlarda oluşan öğretmen ihtiyacından bahsedilmektedir. “660. Öğretmen sayısındaki yetersizlikler ve dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi için çıkarılan norm kadro yönetmeliği uygulamaya konulmuştur.” (DPT, 2001, s. 81).

7.1.2. 9. Kalkınma Planı (2007-2013)

9. Kalkınma Planı'nda yer alan 593 no.lu maddede bilgi toplumuna geçiş sürecinde genel anlamda ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesinde yabancı dil öğretiminden bahsedilmiş aynı zamanda bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine dair proje ve programların yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.

“593. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi için yabancı dil öğretimi etkinleştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasını sağlayacak yöntemler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.” (DPT, 2007, s. 86).

7.1.3. 10. Kalkınma Planı

10. Kalkınma Planı'nda yabancı dil eğitimi ve geliştirilmesini içeren madde 143. maddedir. Bu maddede yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlanması ve yabancı dil öğretimine başlanan bireylere öğrenilecek yabancı dilin iyi bir şekilde öğretilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

“149. Yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlanacak, bireylerin en az bir yabancı dili iyi derecede öğrenmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.” (DPT, 2013, s. 32).

Tablo 7.1.4.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Onuncu Kalkınma Planı'nda Yabancı Dil Eğitimi Politikaları

8. BYKP	Yabancı dil öğretmen ihtiyacı
9. Kalkınma Planı	Bilgi toplumuna geçişte yabancı dil bilen insan kaynağı ihtiyacı
10. Kalkınma Planı	Erken yaşta yabancı dil eğitimi ihtiyacı

7.2. XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarında Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Alınan Kararlar

2002-2013 yılları arasında iki, 2002 yılını da kapsamak üzere toplam üç Millî Eğitim Şûrası düzenlenmiştir. Bunlar XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarıdır.

7.2.1. XVI. Millî Eğitim Şûrasında Yabancı Dil Eğitimi

Düzenlenen XVI. Millî Eğitim Şûrasında gündemler Mesleki ve Teknik Eğitimin, Ortaöğretim Sistemi Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması, Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitim ve İstihdam, Mesleki ve Teknik Eğitim Alanına Öğretmen ve Yönetici Yetiştirme, Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınavsız Yükseköğretime Geçiş ve Mesleki ve Teknik Eğitimde Finansman konuları şeklinde yer almıştır. Bu konular içerisinde ise yabancı dil eğitimi ile ilgili olarak herhangi bir ibareye rastlanmamıştır (TTK, 1999).

7.2.2. XVII. Millî Eğitim Şûrasında Yabancı Dil Eğitimi

Düzenlenen XVII. Millî Eğitim Şûrasında yabancı dil eğitimi hakkında AB'ye üyelik sürecinde yabancı dil öğrenmenin ve bilmenin önemi, eğitimde hareketlilik başlığı altında yabancı dil öğretim tekniklerinin geliştirilmesi, kamu kurumlarında çalışan personellerinde yabancı dil öğrenmesinin desteklenmesi ve ülkemize gelen yabancı öğrenciler için “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi” konuları gündeme gelmiştir.

“44. Yurt dışından ülkemize gelecek öğrenciler için Türkçenin yabancı dil olarak Eğitimi, üniversitelerin hazırlık okullarında ve bu amaçla açılacak dil merkezlerinde yaygınlaştırılarak sürdürülmeli; üniversitelerde “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi” bölümleri açılarak bu konuda donanımlı öğretmenler yetiştirilmelidir.” (TTK, 2007, s. 7).

7.2.3. XVIII. Millî Eğitim Şûrasında Yabancı Dil Eğitimi

XVIII. Millî Eğitim Şûrasında okul yöneticilerinin yabancı dil becerilerinin geliştirilmesi ve verilmesi gereken bazı derslerin yabancı dil ile yapılması gerektiği gündeme gelmiştir (TTK, 2010).

Tablo 7.2.4.

XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Alınan Kararlar

XVI. MEŞ	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
XVII. MEŞ	Yabancı dil bilmenin ve öğrenmenin önemi Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi
XVIII. MEŞ	Dil becerilerinin geliştirilmesi Bazı derslerin yabancı dil ile yapılması

7.3. 2003-2013 Yıllarındaki Hükûmet Programlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

7.3.1. 58. Hükûmet Programı

58. Hükûmet Programında yabancı dil ile ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır (TBMM, 2002).

7.3.2. 59. Hükûmet Programı

59. Hükûmet Programında yabancı dil ile ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır (TBMM, 2003).

7.3.3. 60. Hükûmet Programı

60. Hükûmet Programında yabancı dil ile ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır (TBMM, 2007).

7.3.4. 61. Hükûmet Programı

61. Hükûmet Programında yabancı dil ile ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır (TBMM, 2011).

Tablo 7.3.5.

2003-2013 Yıllarındaki Hükûmet Programlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

58.	Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
59.	Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
60.	Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
61.	Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.

7.4. 2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Hazırlanan Eylem Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

7.4.1. 58. Hükûmet Acil Eylem Planı

58. Hükûmet AEP’de yabancı dil ifadesi ile ilgili herhangi bir ifade bulunamamıştır (TKB, 2003).

7.4.2. 60. Hükûmet 2007 Yılı Üç Aylık Eylem Planı

60. Hükûmet 2007 Yılı Üç Aylık Eylem Planı'nda yabancı dil ifadesi ile ilgili herhangi bir ifade bulunamamıştır (TKB, 2007).

7.4.3. 60. Hükûmet Programı Eylem Planı

60. Hükûmet Programı Eylem Planı'nda yabancı dil ifadesi ile ilgili herhangi bir ifade bulunamamıştır (TKB, 2008).

7.4.4. Bilgi Toplumu Eylem Planı

Bilgi Toplumu Eylem Planı'nda yabancı dil ifadesi ile ilgili herhangi bir ifade bulunamamıştır (TKB, 2010).

Tablo 7.4.5.

2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Hazırlanan Eylem Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

58.	Hükûmet Acil Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
60.	Hükûmet 2007 Yılı 3 Aylık Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
60.	Hükûmet Programı Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
Bilgi Toplumu Eylem Planı		Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.

7.5. MEB'in 2003 Sonrası Stratejik Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

7.5.1. 2007-2013 Millî Eğitim Bakanlığı Çalışma Programı

2007-2013 Millî Eğitim Bakanlığı Çalışma Programı'nda yabancı dil eğitiminin bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi için gerekli olduğu, bu durumun geliştirilip yaygınlaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

“2.13. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi için yabancı dil öğretiminin etkinleştirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması.” (SGB, 2007, s. 7).

7.5.2. Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2010 yılında yayımlanan 2010-2014 Stratejik Planı’nda uluslararası düzeyde uzaktan eğitim ile yabancı dil öğretimi, özel öğretimde yabancı dil öğretiminin eksikliği, halk eğitim merkezlerinde açılan yabancı dil kursları, Avrupa Konseyi Dil Gelişim Dosyası kapsamında yabancı dil bilen personel, öğrencilerin yapılan programlar dâhilinde en az bir yabancı dil anlayan ve konuşabilen duruma gelebilmeleri, Türkçenin de yabancı dil olarak öğretilmesi, Ortaöğretim Seviye Belirleme Sınavlarında yabancı dilin de yer alması konuları gündeme gelmiştir (SGB, 2010). “18. Küreselleşme ve AB sürecinde yabancı dil öğretimine önem verilmeli, hızlandırılmış dil öğretim merkezleri, web destekli öğrenme ortamları aracılığıyla bireylerin en az bir yabancı dili öğrenmeleri sağlanmalıdır.” (SGB, 2010, s. 37).

“6. Yabancı dil öğretmenlerinin yeterliklerinin artırılması yönünde eğitim programlarının hazırlanması.” (SGB, 2010, s. 46).

Tablo 7.5.3.

2003 Sonrası Stratejik Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

2007-2013	MEB	Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi
Çalışma Programı		
MEB	2010-2014	Küreselleşme ve AB sürecinde yabancı dil öğretimine önem verilmeli
Stratejik Planı		
		Dil öğretim merkezleri, web destekli öğrenme ortamları
		En az bir yabancı dil bilen bireyler
		Eğitim programlarının hazırlanması

7.6. 2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Yabancı Dil Eğitime İlişkin Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler

7.6.1. Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması

Türkiye’de yabancı dil eğitim ve öğretimini düzenleyen temel kanun 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu’dur. Kanun 1983’te yürürlüğe girmiş, 2002 ve 2003 yılında da Kanun’da bazı değişiklikler yapılmıştır.

Kanunun ikinci maddesinin a ve c bentlerinde yapılan değişiklikler şunlardır:

Tablo 7.6.1.1.

Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması

	1983	2003
2. Madde a. bendi	Okullarda Türk vatandaşlarına başka bir dilin okutulmaması ve öğretilmemesi	Okullarda Türk vatandaşlarına başka bir dilin okutulmaması ve öğretilmemesi fakat özel kurslarda vatandaşların istedikleri dilden kurs programlarına katılabilmesi
2. Madde c. bendi	Türkiye’de eğitim ve öğretimi yapılacak olan yabancı dillerin Millî Güvenlik Kurulunun görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilmesi	Türkiye’de eğitim ve öğretimi yapılacak olan yabancı dillerin sadece Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmesi

7.6.2. Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik (2003)

Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesine ilişkin 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu’na göre açılacak özel kursların ve diğer dil kurslarının aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinin açılış, işleyiş ve denetim esaslarını düzenlemek amacıyla 05.12.2003’te yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun gereğince Türkiye’de eğitim ve öğretiminin yapılmasına Bakanlar Kurulunca karar verilen yabancı diller için açılan özel dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerine ilişkin iş ve işlemleri kapsamaktadır.

Kursun ve diğ er dil kurslarının aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Cumhuriyet'in Anayasa'da belirtilen temel niteliklerine, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmayacak şekilde Türk vatandaşlarının, günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için faaliyette bulunmaktır.

Bu Yönetmeliğin y r rl ğ e girdiği tarihten itibaren; 20/9/2002 tarihli ve 24882 sayılı Resmî gazetede yayımlanan ‘‘Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin  ğrenilmesi Hakkında Yönetmelik’’ yürürlükten kaldırılmıştır (Resmî gazete, 2003).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına hazırlattırılan ve Kurulda görüşülen Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Yaşayan Diller ve Lehçeler Dersi (Kürtçe, 5. sınıf)  ğretim Programının, 2012-2013  ğretim yılından itibaren uygulanması kararı 07.09.2012 tarihinde yayımlanan 154 sayılı Karar ile gerçekleştirilmiştir (MEB, 2012).

Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 03.07.2013 tarihli ve 43769797/622.01/1612019 sayılı yazısı üzerinde Kurulda görüşülen, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Yaşayan Diller ve Lehçeler Dersi (Lazca 5, 6, 7 ve 8. sınıf)  ğretim Programının, 2013-2014  ğretim yılından itibaren 5'inci sınıftan başlanması ve kademeli olarak uygulanması kararı 05.09.2013 tarihinde yayımlanan 119 sayılı Karar ile gerçekleştirilmiştir (MEB, 2013).

Ortaokulda okutulacak olan 5-8. Sınıflar Yaşayan Diller ve Lehçeler seçmeli dersi kapsamında Adığe dili (Adığece) ve Abaza dili (Abazaca) için hazırlanan  ğretim programları, ülkemizde yaşayan dillerden olan Adığece ve Abazacanın öğretimlerinin niteliğini arttırmak, öğrencilerin bu dilleri bir iletişim aracı olarak kullanarak kendi ihtiyaçlarını karşılamalarını, öğrenmeyi öğrenerek sürekli olarak ilerlemelerini ve düşünme becerilerini kullanarak problem   zebildiklerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. 5-8. sınıf Adığece ve Abazaca Dersi  ğretim Programı yaklaşık 256 ders saatine göre düzenlenmiştir (MEB, 2013).

7.6.3. Liselerin 4 Yıla Çıkarılması, Hazırlık Sınıflarının Kapatılması ve Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Kapatılması

Millî Eğitim Bakanlığına göre, hazırlık sınıfı; yabancı dil ağırlıklı liselerde, 9. sınıftan önce öğrencilere yabancı dilde dinleme, anlama; okuma, anlama; konuşma ve yazma becerisi kazandırmayı amaçlayan sınıfı ifade eder.

Yabancı dil ağırlıklı program uygulayan liseler; liselerin bünyesinde faaliyet gösteren ve ilköğretimden sonra bir yıl hazırlık sınıfı ile en az üç yıl öğrenim süresi olan liselerdir.

Okulun amacı öğrencilerin; ilgi, yetenek ve başarılarına göre yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını, yabancı dil öğrenmelerini, gelişen teknolojileri izleyebilmelerini ve kullanabilmelerini sağlamaktır.

Bu okullarda yabancı dil dersleri haricinde olan dersler Türkçe olarak verilmektedir.

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte 12/04/1994 gün ve 21903 sayılı Resmî gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Ağırlıklı Lise Yönetmeliği” yürürlükten kalkmış, daha sonra da Yönetmelik, 16/12/2011 tarihli ve 28144 sayılı Resmî gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığına Ait Bazı Yönetmeliklerin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik”in 6’ncı maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu duruma ek olarak öğrenciler okula başladıklarında yeterli sayı elde edilip kurulca karar verildiğinde 9. sınıf öncesi hazırlık öğretim programı esaslarına uyulur ve yabancı dil derslerinde öğrencilere dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri haftalık ders saatine ve yabancı dil zümre öğretmenlerinin kararlarına göre uygulanır(MEB, 2013).

Talim ve Terbiye Kurulunun 02.04.2002 tarih ve 34 sayılı Kararı ile kabul edilen Anadolu Lisesi hazırlık sınıfı İngilizce dersi öğretim programı; bu liselerin 9, 10 ve 11. sınıflarında esas alınır. 12. sınıfta ise aynı programın amaç ve açıklamaları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulu tarafından hazırlanacak olan müfredat uygulanır.

7.6.4. Yabancı Dil Öğreniminde Müfredatta Yer Alan Ders Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesi-MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

Ortaöğretim kurumlarının 9'uncu sınıflarından önce, esas sınıf niteliğinde olmayan ağırlıklı olarak yabancı dil eğitimi verilen sınıfı, Talim ve Terbiye Kurulunu, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarını, bilişim teknolojileri kullanılarak belirli bir mekândan bağımsız olarak yapılan öğretimi, resmî ve özel, ilköğretim, ortaöğretim, uzaktan öğretim ve yaygın eğitim okul veya kurumlarında Türkçe dışında eğitim ve öğretimi yapılan dili, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış olanlara verilen eğitimi ifade etmektedir. Örgün, yaygın ve uzaktan öğretim kurumlarındaki yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amacı, millî eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak okul ve kurumların amaç ve seviyeleri de göz önünde bulundurulduğunda, eğitim ve öğretimi yapılan yabancı dilde bireylerin; dinleme-anlama, okuma-anlama, konuşma, yazma becerileri kazanmalarını, öğrendiği dille iletişim kurmalarını ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktır. Bu amaçla yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okullar ile Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğreniminin tabi olacağı esaslar *Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi* Hakkındaki Kanun'un 3'üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Aynı zamanda; örgün, yaygın ve uzaktan öğretim kurumlarındaki yabancı dil eğitim ve öğretimi uygulamalarında dikkate alınacak esaslar arasında;

- İlköğretim kurumlarında; 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi, aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilmesi ve tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanabilmesi,
- Ortaöğretim kurumlarında; ilköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilmesi, ayrıca zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer

verilebilmesi, okul türü ve sınıflara göre yabancı dil ders saatlerinin sayısına Kurulca karar verilmesi ve tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanabilmesi ifadeleri yer almıştır (MEB, 2006).

7.6.5. MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği (2006)

Bu yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel ilköğretim, ortaöğretim, uzaktan öğretim ile yaygın eğitim okul veya kurumlarında yapılan yabancı dil eğitimi ve öğretimi ile ilgili usul ve esasları kapsamaktadır. Bu Yönetmelik, 14/10/1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanunun 3'üncü maddesine dayanılarak hazırlanmış ve resmî ve özel ilköğretim, ortaöğretim, uzaktan öğretim ile yaygın eğitim okul veya kurumlarında yapılan yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amaç, program, yöntem ve uygulamalarını da içermiştir.

İlk olarak 1983 yılında hazırlanan yönetmelikte zaman içerisinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 1985 yılında yapılan bazı düzenlemelerden sonra 2006 yılında bazı maddeleri değiştirilmiş ve yeniden düzenlenmiştir (MEB, 2006).

Yabancı Dil Öğretimi Yönetmeliği günümüze kadar iki köklü değişikliğe uğramıştır. Son olarak 2006 yılında değişikliğe uğrayan bu Yönetmelikte 1985 yılında yapılan değişiklikten farklı olarak kurul, okul veya kurum, uzaktan öğretim ve yaygın eğitim gibi ifadeler eklenmiştir. 1985 yılındaki Yönetmelikte; yabancı dil dersi programlarının hazırlanıp uygulanmasında; Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, Atatürk inkılap ve ilkeleri ile Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınırken 2006 yılındaki Yönetmelikte öğretim programlarının Kurul'un yürürlüğe koyduğu veya zümre öğretmenlerinin hazırlayıp il/ilçe millî eğitim müdürlerinin onayladığı şekliyle uygulandığı vurgulanmıştır.

İlköğretim kurumları için; 1985 yılındaki Yönetmelikte ilkokulların 4 ve 5'inci sınıflarında; haftada 10 saati geçmemek, sınıf geçmeyi etkilememek ve kurs mahiyetinde olmak üzere, yabancı dil eğitim ve öğretiminin yapılması savunulurken 2006 yılındaki yönetmelikte 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi, aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla

ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilmesi ifadeleri yer almaktadır.

Ortaöğretim kurumları için ise; 1985 Yönetmeliğinde “Lise ve dengi okulların ikinci sınıflarından itibaren şartları uygun olan okullarda yabancı dil kolları açılır.” ifadesi yer alırken 2006 yönetmeliğinde “İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilir. Ayrıca zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir.” ifadesi yer almaktadır.

2006 yılında yayımlanan yeni Yönetmelik ile birlikte 1985 tarihli ve 18868 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği uygulamadan kaldırılmıştır.

7.6.6. Yabancı Dil Öğretiminde Müfredat Değişikliği-MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

Örgün, yaygın ve uzaktan öğretim kurumlarındaki yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amacı, millî eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun şekilde okul ve kurumların amaç ve seviyeleri de göz önünde bulundurularak, bireylerin; dinleme-anlama, okuma-anlama, konuşma, yazma becerileri kazanmalarını, öğrendiği dille iletişim kurmalarını ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktır.

Yönetmelikte yabancı dil öğretim programları ile ilgili olarak; ilköğretim ve ortaöğretim programlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı nitelikte olması, eğitim araç-gereci, bilimsel ve teknolojik esaslara, yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilmesi, zorunlu ve seçmeli yabancı dil derslerinin öğretim programlarının Kurulun onayından sonra yürürlüğe konulması, okul ve kurumlarda uygulanan yabancı dil kurslarında Kurulca yürürlüğe konan ya da zümre öğretmenlerince programlar doğrultusunda hazırlanıp il/ilçe millî eğitim müdürlüğünce onaylanan öğretim programları uygulanması yer almaktadır.

Yönetmelik gereği uygulama aşamasında uyulması gereken kurallar

a) İlköğretim kurumlarında;

1) 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilir. Aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir.

2) Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanabilir.

b) Ortaöğretim kurumlarında;

1) İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilir. Ayrıca zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir.

2) Okul türü ve sınıflara göre yabancı dil ders saatlerinin sayısına Kurulca karar verilir.

3) Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanabilir.

c) Yaygın eğitim kurumlarında;

1) Yaşam boyu eğitimi de destekleyecek şekilde değişik ihtiyaç alanlarına ve yaş gruplarına cevap vermek üzere çeşitli kademelerde yabancı dil kursları açılabilir.

2) 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında yabancı dil kursları açılabilir.

3) Kurslar, birbirini izleyen programlar şeklinde düzenlenebileceği gibi özel amaçlı bağımsız programlar şeklinde de düzenlenebilir. Kademeli olarak da düzenlenecek yabancı dil kurslarında ihtiyaç hâlinde kişilerin seviyeleri tespit edilir. Örgün eğitim yoluyla aldıkları yabancı dil bilgilerinin, uzaktan ve yaygın yabancı dil öğretimi kurslarının ilgili kademelerindeki programlarla karşılaştırmalı olarak uygunluğu belirlenir. Bu uygunluk doğrultusunda kursiyerler, ilgili kademedeki eğitime başlatılır.

şeklinde sıralanmıştır (MEB, 2006).

Genel olarak liselerde okutulan yabancı dil derslerinde;

Almanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, Japonca dersinde; Talim ve Terbiye Kurulunun 2006 yılında almış olduğu kararlar ile kabul edilen öğretim programı, Arapça dersinde; yeni program hazırlanıncaya kadar zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan öğretim programı, Çince dersinde; Talim ve Terbiye Kurulunun 25.08.2008 tarih ve 164 sayılı Kararı, İtalyanca dersinde; Talim ve Terbiye Kurulunun 25.07.2002 tarih ve 286 sayılı Kararı, Rusça dersinde; Talim ve Terbiye Kurulunun 31.03.2005 tarih ve 17 sayılı Kararı ile kabul edilen öğretim programlarının amaç ve açıklamaları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulunca hazırlanacak programı uygulanmaktadır.

Özel olarak Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça müfredat programları aşağıdaki gibidir.

Almanca Dersi

İlköğretim Genel Müdürlüğünün 20.08.2010 tarih ve 14049 sayılı teklif yazısı üzerine Kurulda görüşülen İlköğretim Almanca (4-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programının; 2012-2013 öğretim yılından itibaren 4 ve 5.; 2013-2014 öğretim yılından itibaren 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmak üzere ekli örneğine göre kabulüne, dil yeterlilik düzeyine dayalı olmak üzere 4 ve 5. sınıflara ait bölümünün 2011-2012; 6, 7 ve 8. sınıflara ait bölümünün ise 2012-2013 öğretim yılında Bakanlıkça belirlenecek ilköğretim okullarında pilot olarak uygulamasına; bu uygulamanın esasları ile kullanılacak öğretim materyalinin ilgili genel müdürlükçe hazırlanmasına karar verilmiştir.

Kurulun 17.09.1997 tarih ve 146 sayılı Kararı ile kabul edilen İlköğretim Okulu Almanca (4 ve 5. Sınıflar) Dersi Öğretim Programının 2012-2013 öğretim yılından; 06.08.1991 tarih ve 120 sayılı Kararı ile kabul edilen ve ilköğretim okulu 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmakta olan Ortaokul (1, 2 ve 3. Sınıflar) Almanca Dersi Öğretim Programının ise 2013-2014 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılması kararlaştırmıştır (MEB, 2011).

Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 25/07/2013 tarihli ve 43769797/101/1886857 sayılı yazısı üzerine İlköğretim Kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) Almanca Dersi

(2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'na 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlanması ve kademeli olarak uygulanması kararı alınmıştır (MEB, 2013).

Bu karar ile 14/02/2011 tarihli ve 14 sayılı Kararı ile kabul edilen İlköğretim Almanca (4-8. Sınıflar) Öğretim Programının, 2015-2016 öğretim yılından itibaren 4. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılması kararlaştırılmıştır (MEB, 2013).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan Yabancı Dil Dersi Öğretim Programlarını Hazırlama ve Geliştirme Komisyonu tarafından hazırlanarak Kurulda görüşülen Ortaöğretim 1, 2 ve 3. Yabancı Dil Almanca Dersi (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programlarının 2011-2012 öğretim yılından itibaren 9. sınıflardan başlanması ve kademeli olarak uygulanması üzere seviye gruplarının oluşturulmasına ve kurulun 10.05.1973/380, 03.02.1997/11 tarihli ve sayılı Kararlarıyla kabul edilen “Lise Almanca 1, 2 ve 3 Dersi Öğretim Programları” ile 01.09.1993/411; 17.07.2006/316 tarihli ve sayılı Kararıyla kabul edilen hazırlık, 9, 10 ve 11. sınıflara ait Almanca Dersi Öğretim Programlarının 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılmasına karar verilmiştir (MEB, 2011).

İngilizce Dersi

Başkanlık Makamının 18/10/2005 tarih ve 11060 sayılı Oluru ve kurulan Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanarak Kurulda görüşülen “İlköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıf İngilizce Dersi Öğretim Programı ile Seçmeli İngilizce Dersi Öğretim Programı'nın, 2006-2007 öğretim yılında 4. sınıfta; 2007-2008 öğretim yılında 5. Sınıfta; 2008-2009 öğretim yılında 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanması kararı alınmıştır.

Bu karar ve 17/09/1997 tarih ve 144 sayılı Kararı ile kabul edilen “İlköğretim Okulu İngilizce (4 ve 5. Sınıf) Dersi Öğretim Programı'nın, 4. sınıf kısmının 2006-2007 öğretim yılında; 5. sınıf kısmının 2007-2008 öğretim yılında; Kurulumuzun 24/10/1991 tarih ve 265 sayılı Kararı ile kabul edilen “İlköğretim Okulu İngilizce Dersi Öğretim Programı'nın 6, 7 ve 8. sınıf kısmının ise 2008-2009 öğretim yılında uygulamadan kaldırılması kararlaştırılmıştır.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca hazırlattırılan ve Kurulda görüşülen

İlköğretim Kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) İngilizce Dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programının, 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren 2 ve 5.; 2014-2015 öğretim yılından itibaren 3, 4, 6 ve 7.; 2015-2016 öğretim yılından itibaren 8. sınıflarda uygulanmak üzere ekli örneğine göre kabulü, Kurulumuzun 10/02/2006 tarihli ve 14 sayılı Kararı ile kabul edilen İlköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar İngilizce Dersi Öğretim Programı ile Seçmeli İngilizce Dersi Öğretim Programının; 5'inci sınıf kısmının 2013-2014 öğretim yılından, 4, 6 ve 7'inci sınıf kısmının 2014-2015 öğretim yılından, 8'inci sınıf kısmının 2015-2016 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılması kararına varılmıştır (MEB, 2013).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan Yabancı Dil Dersi Öğretim Programlarını Hazırlama ve Geliştirme Komisyonu tarafından hazırlanarak Kurulda görüşülen Ortaöğretim 1, 2 ve 3. Yabancı Dil İngilizce Dersi (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programlarının, 2011-2012 öğretim yılından itibaren hazırlık ve 9. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanması üzere seviye gruplarının oluşturulmasına ve kurulun 10.05.1973 tarih ve 380 sayılı Kararıyla kabul edilen "Lise İngilizce 3 Dersi Öğretim Programı" ile 02.04.2002/34; 11.10.2007/171; 03.06.2008/139; 17.07.2006/317 tarihli ve sayılı Kararlarıyla kabul edilen hazırlık, 9, 10 ve 11. sınıflara ait İngilizce Dersi Öğretim Programlarının 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılmasına karar verilmiştir (MEB, 2011).

Fransızca Dersi

İlköğretim Genel Müdürlüğünün 28.07.2010 tarih ve 13199 sayılı teklif yazısı üzerine Kurulda görüşülen İlköğretim Fransızca (4-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programının; 2012-2013 öğretim yılından itibaren 4 ve 5.; 2013-2014 öğretim yılından itibaren 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmak üzere ekli örneğine göre kabulüne ve Kurulun 17.09.1997 tarih ve 146 sayılı Kararı ile kabul edilen İlköğretim Okulu Fransızca (4 ve 5. Sınıflar) Dersi Öğretim Programının 2012-2013 öğretim yılından; 06.08.1991 tarih ve 121 sayılı Kararı ile kabul edilen ve ilköğretim okulu 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmakta olan Ortaokul (1, 2 ve 3. Sınıflar) Fransızca Dersi Öğretim Programının ise 2013-2014 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılmasına kararlaştırılmıştır.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 16/07/2013 tarihli ve 43769797/101/1760311 sayılı yazısı üzerine Kurulda görüşülen İlköğretim Kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) Fransızca Dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlaması ve kademeli olarak uygulanması kararı alınmıştır.

Bu karar ile 14/02/2011 tarihli ve 15 sayılı Kararı ile kabul edilen İlköğretim Fransızca (4-8. Sınıflar) Öğretim Programının, 2015-2016 öğretim yılından itibaren 4. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılması kararlaştırılmıştır (MEB, 2011).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan Yabancı Dil Dersi Öğretim Programlarını Hazırlama ve Geliştirme Komisyonu tarafından hazırlanarak Kurulda görüşülen Ortaöğretim 1, 2 ve 3. Yabancı Dil Fransızca Dersi (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programlarının 2011-2012 öğretim yılından itibaren hazırlık ve 9. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere seviye gruplarının oluşturulmasına, Kurulun 10.05.1973 tarih ve 380 sayılı Kararıyla kabul edilen “Lise Fransızca 2 ve 3 Dersi Öğretim Programları” ile 01.09.1993/411; 12.09.1996/238; 17.07.2006/315 tarihli ve sayılı Kararlarıyla kabul edilen hazırlık, 9, 10 ve 11. sınıflara ait Fransızca Dersi Öğretim Programlarının 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılmasına karar verilmiştir (MEB, 2011).

Arapça Dersi

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan komisyonda İlköğretim Arapça (4-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı'nın 2012-2013 öğretim yılından itibaren 4 ve 5.; 2013-2014 öğretim yılından itibaren 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmak üzere kabulüne karar verilmiştir (MEB, 2011).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan Ortaöğretim Yabancı Dil Arapça Dersi Öğretim Programını Hazırlama ve Geliştirme Komisyonu tarafından hazırlanarak Kurulda görüşülen, Ortaöğretim 1, 2 ve 3. Yabancı Dil Arapça Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı'nın 2012-2013 öğretim yılına mahsus olmak üzere 9. sınıflarda, İmam-Hatip Lisesi Mesleki okullarında başlanması ve

kademeli olarak uygulanması kararı verilmiştir (MEB, 2012).

Bu gelişmelere ek olarak günümüzde adını sıkça duyduğumuz Sosyal Bilimler Liselerinin 10. 11. ve 12. sınıflarına Osmanlı Türkçesi dersi eklenmiştir. Bu karar ise 2011 yılında, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında uygulanacak şekilde yürürlüğe girmiştir.

7.6.7. Ortaöğretime Geçişte Uygulanan Sınavlarda Yabancı Dil-Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönergesi

23 Kasım 2013 tarihinde ortaöğretime geçişte uygulanacak olan sınavlarla ilgili güncellemeler yapılmıştır. Bu güncellemelere göre sınavlara yabancı dil dersi de dâhil edilmiştir.

Ortak sınavların uygulandığı yabancı dil dersine ait olan uygulamalar da sınav sisteminde yerini almıştır.

Ortaokulların 8. sınıflarında öğrenciler başarılarının ölçülmesi adına Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, din kültürü ve ahlak bilgisi, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi ile yabancı dilden sınava tabi tutulmaktadırlar. Öğrenciler sınavlarda 20 yabancı dil sorusu ile karşılaşmaktadır (MEB, 2013).

7.6.8. Avrupa Konseyi ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası-Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) Yönetmeliği

Avrupa Konseyi demokrasi ve insan haklarını korumak, Avrupa’da yaşayan halkların karşı karşıya kaldığı ırkçılık, etnik ayrımcılık, organize suçlar ve çevre korunması gibi temel problemleri çözmek amacıyla Winston Churchill tarafından gündeme getirilmiş ve 5 Mayıs 1949 tarihinde Fransa’da kurulmuş uluslararası bir konseydir. Konseyin resmî dillerinin İngilizce ve Fransızca olmasına rağmen Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İtalya ve Norveç gibi çeşitli ülkelerin de dâhil olmasıyla ve dil konusunda çeşitlilik artmıştır. Bu duruma ek olarak konseye üye olan ülkelerin dil ve kültür miraslarına sahip çıkabilmek adına Avrupa Konseyi 2001 yılını “Avrupa Diller Yılı” adı altında kutlamıştır. Yapılan kutlamalarla birlikte Avrupa’da konuşulan bu dillerin değeri daha da artmış ve bu dillerden birini ya da birkaçını konuşabiliyor olmak bir hayli önem kazanmıştır. Her

Avrupa vatandaşı için yaşam boyu dil öğrenme ve en az üç dil bilme büyük hedef hâline gelmiş, bu gelişmelerle birlikte insanların kültürlerini daha iyi tanımaları ve birbirleri ile daha anlamlı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurmaları da amaçlanmıştır. Avrupa Konseyinin dil öğrenme konusunun bu kadar üzerinde durmuş olması, konuşulan bu dillerin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak ne kadar önemli olduğunun da bir göstergesidir (Demirel, 2012, s. 22).

Avrupa Birliğine üye ülkelerde yapılan bir araştırmada öğrencilerin % 89'unun İngilizce, % 32'sinin Fransızca, % 18'inin Almanca ve % 8'inin ise İspanyolca öğrendiği açıklanmıştır. Bu araştırmada aynı zamanda bu ülkelerdeki bireylerin birçoğunun da çok dilli olduğu ortaya çıkmıştır (Demirel, 2012, s. 22).

Türkiye'nin de Avrupa Birliği ile olan ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda yabancı dil ile ilgili yapılacak olan eğitim düzenlemelerinde Avrupa ile uyumlu bir program hazırlanması oldukça büyük bir öneme sahiptir. Avrupa ülkelerinin tamamında uygulanan "Avrupa Dil Gelişim Dosyası"nın 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren Avrupa ülkeleri içerisinde yaygınlaşacağı planlanmıştır. Bu uygulama sayesinde Avrupa'da yaşayan her vatandaş bir 'Dil Pasaport'una ve bu sayede Avrupa'nın her yerinde yaşama ve iş bulma imkânına sahip olabilecektir (Demirel, 2012, s. 23).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası Projesi: Avrupa Konseyi tarafından kutlanan Avrupa Diller Yılı kutlama etkinlikleri ile birlikte Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamasının tüm Avrupa ülkelerinde başlatılması uygun görülmüştür. Bu uygulama 2004-2005 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulmuş ve tüm Avrupa ülkelerinde uygulamanın yaygınlaştırılması öngörülmüştür (Demirel, 2012, s. 23).

Türkiye'de ise 2005 yılında Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulaması için kısa bir değerlendirme aşaması planlanmıştır. Türkiye'de uygulanmaya ilk olarak Özel Türk Okulları, Anadolu Liseleri ve Süper Liseler ile başlanmış daha sonra da genel liselerde yaygınlaştırılmıştır (Demirel, 2012, s. 23).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası Projesi her Avrupa vatandaşının bir dil pasaportuna sahip olmasını amaçlamakta böylece Avrupa vatandaşlarının çok dilli bir şekilde yetişmesini sağlamak ve onları bu dilleri kullanmaya teşvik etmektedir. Böylece her

Avrupa vatandaşı ilköğretimde bir, ortaöğretimde iki ve üniversitede üç yabancı dil öğrenebilmeye teşvik edilmektedir (Demirel, 2012, s. 23).

Dil gelişim dosyası öğrencinin dil öğrenirken edinmiş olduğu kazanımları ve başarıları dosyalayan ve içerisinde dil pasaportu, dil öğrenim geçmişi ve dil dosyası yer alan bir belgedir (Demirel, 2012, s. 23).

Dil Pasaportu; bireyin öğrendiği Avrupa dillerinin düzeylerini ve yeterliliklerinin kayıtlı olduğu bir belgedir. Bu belge tüm Avrupa ülkelerinde geçerli olacak şekilde tasarlanmış ve dil becerileri ile ilgili dinleme-okuma-yazma-konuşma düzeylerinde seviyeleri bu pasaportlara işlenmiştir (Demirel, 2012, s. 24). Bu pasaportlarda esas alınan seviyeler ise A1 ve A2 başlangıç, B1 ve B2 orta, C1 ve C2 de ileri düzeyde yabancı dil bilgisi şeklindedir. Bu pasaport Avrupa ülkelerinde o ülkelerin dilinin bilindiğini belgelemekte ve Avrupa ülkelerinde iş hakkı ve oturma hakkı konusunda avantaj sağlamaktadır (Demirel, 2012, s. 24).

Dil Öğrenim Geçmişi; dili öğrenen öğrencinin yabancı dili öğrenme sürecini, dil öğrenmedeki amaçlarını, dil öğrenirken yaşanan gelişimi ve deneyimlerini içermektedir, kısaca bu belge dil üzerine bir öz geçmiştir (Demirel, 2012, s. 24).

Dil Dosyası; yabancı dil öğrenen öğrencinin öğrenim sırasında yapmış olduğu her türlü çalışmanın bulunduğu, sertifika, diploma, öykü, şiir vb. yazıların da yer aldığı bir belgedir (Demirel, 2012, s. 24).

Dil gelişim dosyasının iki işlevi vardır. Bunlardan ilki bilgilendirme işlevi ikincisi ise eğitsel işlevdir. Bilgilendirme işlevi; öğrencinin yabancı dil öz geçmişi hakkında bilgi verirken eğitsel işlevi öğrencinin dil öğrenme sürecinde vermesi gereken kararları ya da kendi kendini değerlendirme fırsatını sunmaktadır (Demirel, 2012, s. 24).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası yaşam boyu devam edebilecek olan bir dil öğrenim programıdır. Türkiye'nin de Avrupa Birliği ile olan ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda bu pasaporta sahip olmak Türk vatandaşları için mükemmel ayrıcalık sağlayacak olan bir uygulamadır. Dil pasaportuna sahip olan bireyler Avrupa ülkelerinde iş bulma ve oturma hakkı kazanmada da büyük ayrıcalıklar elde

edeceklerdir. Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik sağladığı zaman aynı şekilde diğer Avrupa ülkelerinin vatandaşları da Türkiye'de rahatça çalışma ve oturma hakkı elde edebilmek için Türkçe öğrenecek ve böylece Türkçe de yabancı dil olarak Avrupa vatandaşları tarafından tercih edilen bir dil olacaktır (Demirel, 2012, s. 26).

7.6.9. Ders Kitaplarının Düzenlenmesi-MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulacak olan ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yapıları vb. materyallerin üretilmesine ilişkin yönetmelik 2009 yılında yayımlanmıştır.

Bu yönetmelikte; yabancı dil ders kitaplarının dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset ve elektronik kayıt ortamlarında verilen materyallerle birlikte hazırlanabilir olması, bu materyallerin yükseköğretim kurumlarının lisans eğitimi veren bölümlerinden mezun kariyeri en az doktora düzeyinde bulunan alan uzmanı veya uzmanları ya da birisi dersin alanında diğeri ise yabancı dil alanında ders kitabı yazma niteliği olan en az iki uzman tarafından yazılması ve yabancı dilde hazırlanmış olanlarının, Bakanlar Kurulunca Türkiye'de eğitim-öğretimine izin verilen yabancı dillerde hazırlanması ve yazıldığı dilin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması gibi önemli özellikleri belirtilmiştir (MEB, 2009).

Tablo 7.6.9.

2003-2013 Yıllarındaki Hükümetler Döneminde Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler

Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu (1983-2003)	2.a. Vatandaşların farklı dil ve lehçeleri öğrenmeleri için kursların açılmasına izin verildi. 2.c. Türkiye'de öğretilecek olan yabancı dillere karar verme yetkisi Millî Güvenlik Kurulundan Bakanlar Kuruluna geçti.
Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi (2003)	Türk vatandaşlarının, günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğretilmesi Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Yaşayan Diller ve Lehçelerin Öğretilmesi • Kürtçe • Lazca • Adıgece • Abazaca
Liselerin 4 Yıla Çıkarılması, Hazırlık Sınıflarının	9. sınıf öncesi verilen bir yıllık hazırlık sınıfı kaldırıldı. Haftalık ders saatinde ve zümre öğretmen kurulu kararınca yeterli sayıda öğrenci olduğu takdirde 9. sınıf öncesi yabancı

Kapatılması, Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Kapatılması	dil dersi alabilmeleri
Yabancı Dil Öğretiminde Müfredatta Yer Alan Ders Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesi	İngilizce dersi öğretim programı; 9. 10. 11. 12. sınıfta programın amaç ve açıklamaları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulu tarafından hazırlanacak olan programın uygulanması
	İlköğretim 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi
	İlköğretim 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilmesi
	Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanması
	Ortaöğretim kurumlarında; ilköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilmesi
	Zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilmesi
	Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanması
MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği (2006)	2006 yılında değişikliğe uğrayan Yönetmelikte; 1985 yılından farklı olarak kurul, okul veya kurum, uzaktan öğretim ve yaygın eğitim gibi ifadeler yer almıştır.
	4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi, aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer alması ifadeleri yer almıştır.
	İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilir ifadesi yer almıştır.
Yabancı Dil Öğretiminde Müfredat Değişikliği	İlköğretim ve ortaöğretim programlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı nitelikte olması
	İlköğretim kurumlarında; 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi ve zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilmesi
	İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilmesi ve zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilmesi
	Yaşam boyu eğitimi de destekleyecek şekilde değişik ihtiyaç alanlarına ve yaş gruplarına cevap vermek üzere çeşitli kademelerde yabancı dil kurslarının açılabilmesi
	Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça Derslerinin (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı'na 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlanması ve kademeli olarak uygulanması kararı

Ortaöğretime Geçişte Uygulanan Sınavlarda Yabancı Dil	2013 yılında güncellenen Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönetmeliği'nde 8. sınıf öğrencileri için yapılan sınavda sorulara 20 yabancı dil sorusu da eklenmiştir.
Avrupa Konseyi ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası	Avrupa Dil Gelişim Dosyasının 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren Avrupa ülkeleri içerisinde yaygınlaştırılması planlanmıştır. Avrupa'da yaşayan her vatandaş bir 'Dil Pasaport'una ve bu sayede Avrupa'nın her yerinde yaşama ve iş bulma imkânına sahip olabilmek <i>Dil Pasaportu;</i> bireyin öğrendiği Avrupa dillerinin düzeylerini ve yeterliliklerinin kayıtlı olduğu bir belgedir. <i>Dil Öğrenim Geçmişi;</i> dili öğrenen öğrencinin yabancı dili öğrenme sürecini, dil öğrenmedeki amaçlarını, dil öğrenirken yaşanan gelişimi ve deneyimlerini içermektedir. <i>Dil Dosyası;</i> yabancı dil öğrenen öğrencinin öğrenim sırasında yapmış olduğu her türlü çalışmanın bulunduğu, sertifika, diploma, öykü, şiir vb. yazıların da yer aldığı bir bölümdür.
Ders Kitaplarının Düzenlenmesi	Yabancı dil ders kitaplarının dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset ve elektronik kayıt ortamlarında verilen materyallerle birlikte hazırlanabilir olması Eğitim-öğretime izin verilen yabancı dillerde hazırlanması ve yazıldığı dilin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması

2003-2013 yılları arasında gerçekleştirilen politikalarda yabancı dil eğitime verilen önem daha artmış ve çeşitli politikalar gerçekleştirilmiştir. Bu son on yıl yabancı dil eğitiminde köklü değişiklikler yaşanmıştır. Yabancı dil öğretiminde uygulanan müfredat değişiklikleri, lehçelerin öğretilmesi ve okul programlarının yeniden şekillenmesi başlıca gelişmeler arasında yer almaktadır.

Okul programlarında ve yabancı dil öğretim programında yapılan değişiklikler yabancı dil öğretimini oldukça erken yaşa indirmiştir. Bu olumlu adımlar küçük yaştaki çocukların dil eğitimine oldukça önemli bir katkıdır. İlerleyen sınıflarda ise öğrencilerin hizmetine sunulan seçmeli dersler başlığı altındaki diğer ikinci bir yabancı dil ise öğrencilerin küçük yaşta iki dil bilen refah seviyesi yüksek bireyler yetişmesini desteklemektedir.

Yabancı dil eğitime, dünya üzerinde güçlü devletlerin dillerinin öğretiminin yanı sıra Türkiye'nin içerisinde bulunmuş olduğu kültürel ve tarihsel gelişmeler de eklenmiş, müfredat programlarında yeni yabancı dillerin -lehçeler adı altında-

öğretimine destek sağlanmıştır. Ana dilde eğitimi de destekler nitelikte yapılan çalışmalar ülkemizde yaşayan tüm vatandaşların çıkarlarını da korumak adına geliştirilmiştir. Yabancı dil alanında yapılan çeşitli gelişmeler ülkemizin yabancı dil eğitimi boyutundaki eksiğini hâlihazırda kapatmış nitelikte değildir. Bu çalışmaların niteliklendirilmesi ve hızlandırılması için daha yoğun ve etkili politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

Türkiye’de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikalarını araştırmayı amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Kalkınma planlarında yabancı dil eğitime ilişkin detaylı bir planlamaya yer verilmediği görülmüştür. Planlarda, yabancı dile hâkim olan öğretmen ihtiyacı, bilgi toplumunda yabancı dil bilen insan kaynağı ihtiyacı ve erken yaşta yabancı dil öğrenimine duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır.
2. XVI. MEŞ’te yabancı dil eğitime ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmazken XVII. MEŞ’te yabancı dil bilip öğrenmenin önemi ve Türkçenin de bir yabancı dil olarak gündeme gelmesi konularına rastlanmıştır. XVIII. MEŞ’te ise dil becerilerinin geliştirilmesi ve bazı derslerin yabancı dil ile yapılması konuları gündeme gelmiştir.
3. 2003-2013 yılları arasındaki hükûmetlerin programlarında özel olarak yabancı dil eğitiminden bahsedilmemiş fakat yapılacak olan değişikliklerle birlikte yabancı dil öğretimi boyutunu da kapsar nitelikte çalışmalardan bahsedilmiştir.
4. 2003-2013 yılları arasındaki hükûmetlerin eylem planlarında özel olarak yabancı dil eğitiminden bahsedilmemiştir.
5. 2003-2013 yılları arasında yayımlanan stratejik planlarda; AB üyelik sürecinde ve küreselleşen dünyada yabancı dile olan ihtiyaç, yabancı dil öğrenme ortamları ve web ortamında yabancı dil öğrenimi, en az bir yabancı dil bilen bireylerin yetişmesi ve bu kapsamda yeni programların hazırlanması konuları gündeme gelmiştir.
6. 2003 yılında değişikliğe uğrayan Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu’nda farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesine destek sağlanmış ve aynı zamanda okutulacak yabancı diller olarak karar mercisi Millî Güvenlik Kurulu ve Bakanlar Kurulundan sadece Bakanlar Kuruluna geçirilmiştir.

7. Farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi ile ilgili olan yönetmelik revize edilip Türk vatandaşlarının geleneksel yaşamlarında kullanmış oldukları diller için kurslar açılması konusu gündeme gelmiştir. Eğitim ve öğretim hayatı olarak da yaşayan diller adı altında geçen Kürtçe, Lazca, Abazaca ve Adıgece gibi diller ortaokul ve imam hatip okullarında seçmeli ders olarak müfredatta yerini almıştır.

8. Liselerin 4 yıla çıkarılması, hazırlık sınıflarının kaldırılması ve yabancı dil ağırlıklı liselerin kapatılması ile ilgili olarak ise öğretilen yabancı dil 9. 10. 11. ve 12. sınıf müfredatlarında yerini almış ve aynı zamanda öğretmen zümrelerinin kararı ile 9. sınıf öncesi yabancı dil dersleri alabilecekleri sınıfların açılması mümkün hâle getirilmiştir.

9. Yabancı dil öğretiminde müfredatta yer alan ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi ile ilgili olarak; ilköğretim 4. sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil ve ikinci yabancı dil derslerine seçmeli olarak yer verilmesi ve istendiği takdirde yabancı dil yetiştirici kursların açılması, ortaöğretimde; ilköğretimdeki yabancı dil derslerinin devamı olan yabancı dil derslerine yer verilmesi, seçmeli olarak ek yabancı dil derslerinin müfredatta yer alması ve yine istendiği takdirde yabancı dil yetiştirici kursların açılması konusu gündeme gelmiştir.

10. MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği'nde (2006) 1985 yılından farklı olarak; kurul, okul veya kurum, uzaktan öğretim ve yaygın eğitim gibi ifadelerin yer aldığı, yabancı dil eğitimin zorunlu olarak 4. sınıftan başladığı buna ek olarak ikinci seçmeli yabancı dil derslerinin eklendiği ifadeleri yer almıştır.

11. Yabancı dil öğretiminde gündeme gelen müfredat değişikliği olarak; ilköğretim ve ortaöğretim programlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı nitelikte olması, yaşam boyu eğitimi de destekleyecek şekilde değişik ihtiyaç alanlarına ve yaş gruplarına cevap vermek üzere çeşitli kademelerde yabancı dil kurslarının açılabilmesi, Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça gibi yabancı dil derslerinin (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı'nın 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlaması ve kademeli olarak uygulanması kararı alınmıştır.

12. Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönetmeliği'nce ilköğretimden ortaöğretim kurumlarına geçişte uygulanan sınavlarda yabancı dil de sınav soruları içerisine dâhil edilmiştir.

13. Avrupa Dil Gelişim Dosyasının eğitim öğretim için büyük önem taşıdığından ve Dil Pasaportuna sahip olan bireylerin Avrupa'nın her yerinde rahatlıkla yaşama ve iş bulma imkânından bahsedilmiştir. Dil Öğrenim Geçmişi; dili öğrenen öğrencinin yabancı dili öğrenme sürecini, dil öğrenmedeki amaçlarını, dil öğrenirken yaşanan gelişimi ve deneyimlerini içerirken Dil Dosyasının; yabancı dil öğrenen öğrencinin öğrenim sırasında yapmış olduğu bütün çalışmaların bulunduğu, bir bölüm olduğu vurgulanmıştır.

14. Yabancı dil ders kitaplarının, dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset ve elektronik kayıt ortamlarında verilen materyallerle birlikte hazırlanması ve eğitim-öğretime izin verilen yabancı dillerde hazırlanması, yazıldığı dilin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması ders kitaplarının düzenlemesi ile ilgili olarak gündeme gelen konulardır.

ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER

Yapılan araştırma kapsamında yabancı dil öğretimin daha etkili hâle getirilmesi için;

1. Tam anlamıyla etkisini göstermeyen ve uygulamaya yeni başlanan politikaların kalıcılığının ve kuvvetlendirilmesinin teşvikinin oldukça önemli olduğu vurgulanmalıdır.
2. Hâlihazırda uygulamada olan yabancı dil eğitim politikalarının var olan müfredat yapısını bozmadan yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
3. Ortaöğretim ve ilkokullarda eğitim alan öğrencilerin yabancı dil bilmenin ve öğrenmenin önemini kavramaları sağlanmalıdır. Öğrenciler mutlaka yabancı dil öğrenimine teşvik edilmelidir.
4. Ortaöğretim ve ilkokullarda eğitim alan öğrencilerin nitelikli yabancı dil öğrenmeleri sağlanmalı ve de bu bağlamda öğrencilerin müfredatta var olan seçmeli yabancı dillerden birine adapte olmalarına destek olunmalıdır.
5. Yabancı dil eğitim politikalarının doğru şekilde yönetiminin sağlanması için yabancı dilin nitelikli öğretmenler tarafından öğrencilere aktarılması, bu bağlamda yükseköğretimde yabancı dil eğitim bölümünde okuyan öğrencilerin de farklı programlarla kendilerini geliştirerek yabancı dil öğrenimine ve edinimine uyum sağlamaları hedeflenmelidir.
6. Yapılan araştırma sadece nitel bir özellik taşıdığından araştırmaya ilaveten uygulamalar yapılarak sonuçlar yeniden değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar, K. (2004). Globalization and language: English in Turkey. *Sosyal Bilimler*, 2(1), 1-10.

Acat, B. M. & Demiral, S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(3), 312-329.

Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem A.

AK Parti. (2007). *60. AK Parti Hükûmet programı*. Ankara. 20 Nisan 2014 tarihinde <http://www.akparti.org.tr/site/haberler/60-hukumet-programi/6181#1> adresinden edinilmiştir. .

AK Parti. (2011). *61. AK Parti Hükûmet programı*. Ankara. 20 Nisan 2014 tarihinde <http://www.akparti.org.tr/site/haberler/hukumet-programini-okuyor/10890#1> adresinden edinilmiştir.

AK Parti seçim beyannamesi. (2002). 28 Eylül 2013 tarihinde http://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/KUTUPHANEDE%20BULUNAN%20DIJITAL%20KAYNAKLAR/KITAPLAR/SIYASI%20PARTI%20YAYINLARI/200304063%20AK%20PARTI%20SECIM%20BEYANNAMESI%202002/200304063%20AK%20PARTI%20SECIM%20BEYANNAMESI%202002%200000_000.pdf adresinden edinilmiştir.

Al-Jadidi, H. S. (2009). *Teaching English as a foreign language in Oman: An exploration of English Language teaching pedagogy in tertiary education*. Unpublished doctoral dissertation, Victoria University, Australia.

Arslan, M. (2009). *Türkiye’de yabancı dil edinim sorunu ve yabancı dil olarak Türkçe*. International Burch University.

Aslan, N. (2008). Dünyada erken yaşta yabancı dil öğretimi uygulamaları ve Türkiye’deki durum. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 35-99.

Atadere, Y. K. (2012). *Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitimi veli ve öğretmenlerin erken yaşta yabancı dile yönelik algı ve tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Bahar, M. (2011). Türkiye’de yabancı dil öğrenimi ile ilgili sorunlar. *Kariyer Penceresi*, 3, 17.

Bell, L., & Stevenson, H. (2006). *Education policy: Process, themes and impact*. Taylor & Francis.

Cangil, B. E. (2012). Küreselleşme ve Avrupa Birliği yabancı dil eğitim politikaları ışığında 2000’li yıllarda Türkiye’de yabancı dil ve yabancı dil öğretmeni yetiştirme politikalarına bir bakış. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2).

Çelebi, M. D. (2006). Türkiye’de ana dili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 285-307.

Çetin, Y. (2014). İngilizcede en çok kullanılan 1000 kelime. *Kariyer Penceresi*, 19, 23-26.

Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, eğitim ve gelecek. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(1), 14-30.

Demircan, Ö. (1988). *Dünden bugüne Türkiye’de yabancı dil*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). *8. beş yıllık kalkınma planı*. Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). *9. kalkınma planı*. Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2013). *10. kalkınma planı*. Ankara.

Doğançay, A. S. (1998). The spread of English in Turkey and its current sociolinguistic profile. *Journal Of Multilingual and Multicultural Development*, 19(1), 24-39.

Durgut, Y. (2010). *Ortaöğretim kurumlarında yabancı dil eğitimin etkin öğrenilememesinin nedenleri (İstanbul/Fatih ilçesi örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Ersöz, O. (2006). *Türkiye’de yabancı dil eğitimi ve sorunları*. 20 Eylül 2013 tarihinde <http://blog.milliyet.com.tr/turkiye-de-yabanci-dil-ogretimi-ve-sorunlari/Blog/?BlogNo=6260> adresinden edinilmiştir.

Gallagher-Brett, A. (2004). *Seven hundred reasons for studying languages*. Southampton: Subject Centre for Languages, Linguistics and Area Studies, University of Southampton.

Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.

Genç, A. (2004). Türkiye’de ilk ve ortaöğretim okullarında yabancı dil eğitimi. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 353.

Güneş, B. (2009). *1945-1980 arası Türkiye’de İngilizce eğitimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Güneyli, A. & Demirel, O. (2009). A new concept in language learning: Application of european language development. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 1(2), 110-118.

Haznedar, B. (2010). Transfer at the syntax-pragmatics interface: Pronominal subjects in bilingual Turkish. *Second Language Research*, 26(3), 355-378.

Karaca, N. (2014). Dil eğitimine genel bir bakış. *Kariyer Penceresi*, 19, 42-44.

Kılıç, C. (2009). *Avrupa Birliği üyelik süreci, AB genel eğitim politikaları ve AB yabancı dil eğitimi politikalarının Türkiye'deki yabancı dil eğitimi ve yabancı dil eğitimi politikaları üzerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

König, W. (1989). Türkiye'deki yabancı dil öğretimi sorunları, dışarıdan bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 167-172.

Lee, P. Y. (2009). *Language policy in Taiwan: Age as a factor of second language acquisition*, Unpublished doctoral dissertation, California State University California.

MEB. (1988). *12. Millî Eğitim Şûrası-hazırlık dokümanı*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.

MEB. (1999). *XVI. Millî Eğitim Şûrası*. 15 Mayıs 2014 tarihinde http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021346_16_sura.pdf adresinden edinilmiştir.

MEB. (2006). *MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu*. 10 Şubat 2014 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/136.html> adresinden edinilmiştir.

MEB. (2006). *MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği*. 10 Şubat 2014 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_1.html adresinden edinilmiştir.

MEB. (2007). *XVII. Millî Eğitim Şûrası*. 15 Mayıs 2014 tarihinde http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021327_17_sura.pdf adresinden edinilmiştir.

MEB. (2010). *MEB Anadolu Liseleri Yönetmeliği*. 10 Şubat 2014 tarihinde http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/16/01/964259/dosyalar/2013_03/08022843_anadoluliseleriyanetmeligi.pdf adresinden edinilmiştir.

MEB. (2010). *XVIII. Millî Eğitim Şûrası*. 15 Mayıs 2014 tarihinde http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2010/ttkb/18Sura_kararlari_tamami.pdf adresinden edinilmiştir.

MEB. (2011). *MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*. 10 Şubat 2014 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27449_0.html adresinden edinilmiştir.

MEB. (2013). *MEB Ortaöğretime Geçiş Sınav Yönetmeliği*. 10 Şubat 2014 tarihinde http://oges.meb.gov.tr/docs2104/oges_yonerge.pdf adresinden edinilmiştir.

MEB. (2013). *MEB Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler Yönetmeliği*. 10 Şubat 2014 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/75.html> adresinden edinilmiştir.

MEB. (2013). *MEB Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik*. 10 Şubat 2014 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25307_0.html adresinden edinilmiştir.

MEB Strateji Geliştirme Bakanlığı. (2007). *2007-2013 Millî Eğitim Bakanlığı çalışma programı*. 15 Mayıs 2014 tarihinde <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden edinilmiştir.

MEB Strateji Geliştirme Bakanlığı. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 stratejik planı*. 15 Mayıs 2014 tarihinde <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2011). *Almanca ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2011). *Arapça ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2011). *Fransızca ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2011). *İngilizce ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2012). *Arapça ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2013). *Almanca ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu. (2013). *İngilizce ders programı*. 1 Mart 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden edinilmiştir.

Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretimde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Electronic Turkish Studies*, 8(9),.

Oral, Y. (2010). Türkiye’de yabancı dil eğitimi politikaları bağlamında İngilizce: ‘Eleştirel bir çalışma’. *Yayın Kurulu*.

Ötügen, R. (2011). *Okullarda etkili yabancı dil eğitimi için temel prensipler ve bu prensiplerin uygulanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Policy. (2013). *Wikipedia, the free encyclopedia*. 10 Mayıs 2013 tarihinde <http://en.wikipedia.org/wiki/Policy> adresinden alınmıştır.

Politics. (2013). *Wikipedia, the free encyclopedia*. 10 Mayıs 2013 tarihinde <http://en.wikipedia.org/wiki/Politics> adresinden alınmıştır.

Resmî gazete. (2003). 24 Ekim 2013 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx> adresinden edinilmiştir.

Resmî gazete. (2003). 25 Nisan 2014 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031205.htm> adresinden edinilmiştir.

Sevi, L. (2010). *Öğretmen adaylarının yabancı dil eğitiminin gerekliliğine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Çanakkale.

TBMM. (2003). 59. *AK Parti Hükûmet programı*. Ankara. 20 Nisan 2014 tarihinde <http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP59.htm> adresinden edinilmiştir.

Terzi, Ç. (2005). *Uyum sürecinde Türkiye eğitim politikalarının Avrupa Birliği eğitim politikaları doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

TOBB. (2013). 5. *Eğitim Kongresi “yabancı dil öğretimi” sonuç raporu*. Ankara.

Tok, T. N. (2012). Türkiye’deki siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 273-312.

Türk Dil Kurumu. (26.07.2006). *Politika*. 15 Mayıs 2014 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.538df8425efcc7.09847091 adresinden edinilmiştir.

Türkiye Kalkınma Bakanlığı. (2007). 58. *Hükûmet acil eylem planı*. 60. *Hükûmet 2007 yılı üç aylık eylem planı*. 15 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/EylemVeDigerPlanlar.aspx> adresinden edinilmiştir.

Türkiye Kalkınma Bakanlığı. (2008). 60. *Hükûmet eylem planı*. 15 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/EylemVeDigerPlanlar.aspx> adresinden edinilmiştir.

Türkiye Kalkınma Bakanlığı. (2010). *Bilgi toplumu eylem planı*. 15 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/EylemVeDigerPlanlar.aspx> adresinden edinilmiştir.

Wang, H. (2006). *An implementation study of the English as a foreign language curriculum policies in the Chinese tertiary context*. Unpublished doctoral dissertation, Queen’s University, Canada.

Yabancı dil eğitimi konulu 5. eğitim yönetimi kongresi. (2013). *İHA*. 3 Şubat 2014 tarihinde <http://www.medya73.com/yabanci-dil-ogretimi-konulu-5-egitim-kongresi-haberi-1567845.html> adresinden edinilmiştir.

Yücel, E. (2013). *Türkiye’de yabancı dil sorunu*. 15 Aralık 2013 tarihinde <http://www.kenthaber.com/Haber/Genel/Kose/erdem-yucel/turkiyede-yabanci-dil-sorunu/83b8f966-1935-491b-b73a-98d0f08912bd> adresinden edinilmiştir.